PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 277 (1668) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr.

TRST, četrtek 7. decembra 1950

Danes 6 strani - Cena 20 lir

Vsi trije literarni večeri: v Borštu, Nabrežini in pri Sv. Ivanu v Trstu so en sam živ dokaz, da je slovenska kultura, naj bo v svobodni domovini, na Koroškem, pod Italijo ali na Tržaškem ozemlju, eno samo živo telo, ki srka svoje plodne sokove iz skupnih tal in iz skupnih korenin.

V pričakovanju odgovora iz Pekinga

V Londonu izjavljajo, da je poziv 13 držav konstruktiven - Glavna skupščina OZN sprejela na dnevni red vprašanje kitajske intervencije - Tajnik Arabske lige predlaga 30-dnevno premirje in sestanek med predstavniki ZDA in SZ

LAKE SUCCESS, 6. — Poziv trinajstih azijskih držav (in ne 15 kakor so agencije prvotno javile) pekinški in severnokorejski vladi se glasi:

«V imenu delegacij 13 držav članic OZN, upoštevajoč, da je to naša dolžnost v tem težkem trenutku, najtopleje pozivamo severnokorejske oblasti in vlado LR Kitajske, naj takoj izjavijo, da nimajo namena, da bi njihove čete prekoračile 38. vzporednik. Taka izjava bi omogočila proučitev nadaljnjih potrebnih ukrepov za rešitev spopada na Daljnem vzhodu in poizkus izogniti se novi svetovni vojni».

Poziv so takoj izročili pekinškemu predstavniku s prošnjo, da ga takoj preda svoji vladi. Države podpisnice so: Indija, Filipini, Burma, Pakistan, Egipt, Iran, Irak, Libanon, Saudova Arabija, Sirija, Jemen, Indonezija in Afganistan.

Poziv trinajstih držav odraža vsebino predlogov, ki jih je indijski delegat Benagal Rau stavil voditelju pekinške delegacije med svojim razgovorom v nedeljo zvečer ter na obedu, ki ga je priredil tajnik Trygve Lie. Raul je zahteval, naj bi se Kitajci obvezali, da ustavijo svojo ofenzivo na meji med Severno in Južno Korejo, in je poudaril, da bi ta ukrep rešil Kitajsko pred nevarnostjo letalskih bombardiranj ter odpravil nevarnost svetovne vojne. Pekinški predstavnik je bajo ponovno poudarjal kitajske zahteve za umik ameriških in drugih čet s Koreje in Formoze.

Glede včerajšnjega razgovora britanskega delegata Jebba s pekinškim delegatom se v krogih britanske delegacije izjavlja, da je ta hotela obrazložiti Kitajski prave namene Združenih narodov in skušala z druge strani bolje spoznati namene LR Kitajske na Koreji. Neki diplomat zahodne Evrope je sinoči dejal: «Kakršni koli so bili predlogi, postavljeni kitajskim delegatom, niso ti po svojem prihodu v New York niti odprli ust in nič ne kaže, da bi bili pripravljeni na koncesije sedaj, ko je njihova ofenziva zmagovita».

V washingtonskih diplomatskih krogih pa izjavljajo, da se je LR Kitajska pokazala pripravljeno ustaviti svojo ofenzivo na 38. vzporedniku. Trdijo namreč, da je Benegal Rau dobil glede tega zagotovilo, preden je skupno z ostalimi dvanajstimi državami izdal poziv na LR Kitajsko.

V angleškem zunanjem ministrstvu izjavljajo, da predstavlja poziv 13 azijskih držav konstruktivno pobudo, in izražajo upanje, da ta poziv ne bo naletel na gluha ušesa. Angleški krogi pripisujejo veliko važnost dejstvu, da je Višinski obsodil podpisnike omenjenega poziva. Po vesteh iz Washingtona obstaja namreč, kakor poroča AFP, različno gledanje med moskovskimi in pekinškimi predstavniki. Odgovor, ki ga bo dal Maocetung na poziv 13 držav, pa bo pokazal, v kakšni meri te vesti odgovarjajo resnici.

Tudi komisija OZN za združitev in obnovo Koreje je danes izdala poziv za umik kitajskih sil s Koreje. V tem pozivu izjavlja komisija, da je kot predstavnica OZN pripravljena sodelovati, da pride do pozitivnih uspehov in da se zajamčijo neodvisnost in enotnost Koreje ter prijateljski odnosi na tem delu sveta.

Glavni tajnik OZN Trygve Lie je sinoči izrazil upanje, da bodo Združeni narodi sporazumno rešili korejski spopad.

Danes pa se je sestal plenum glavne skupščine OZN, da sklepa o sprejemu na dnevni red vprašanja kitajske intervencije na Koreji. Prvi govornik je bil filipinski delegat Romulo, ki je poudaril, da se kitajske čete «množično valijo na Korejo». Sovjetski delegat Višinski pa je ponovno poudarjal, da ne gre za kitajsko intervencijo pač pa za široko gibanje prostovoljcev države, ki da je juridično nevtralna. Višinski je tudi izjavil, da so države, ki so pozvale Kitajsko, naj se ustavi na 38. vzporedniku, iste, ki so podprle «tistega vojnega norca Mac Arthurja», ko je prodrl na Severno Korejo. Višinski je tudi dejal, da je «kitajska ljudska vlada željna, da pride do mirne ureditve korejskega vprašanja». To da dokazujejo razni predlogi te vlade. Čeprav ni Višinski poimensko omenil trinajstih držav, ki so podpisale poziv, se poudarja, da je med temi tudi Indija, ki ni nikoli odobrila prekoračenja 38. vzporednika.

Za Višinskim je govoril ameriški delegat Austin, ki je dejal, da bi morala pekinška oblastva upoštevati težo svetovnega javnega mnenja.

Po razpravi je skupščina z 51 glasovi proti 5 (sovjetski blok) in 4 vzdržanimi (Indija, Indonezija, Afganistan in Burma) sprejela na dnevni red vprašanje «intervencije osrednje kitajske ljudske vlade na Koreji».

Vprašanje bo proučil politični odbor.

Benegal Rau je dopisniku AFP izjavil, ko je obrazložil vzroke svojega vzdržanja pri glasovanju, da ne pričakuje, da bi razprava v glavni skupščini mogla rešiti korejsko vprašanje. Dočel je, da pričakuje iz Pekinga v treh dneh odgovor na poziv trinajstih držav.

Delegacije, ki so zahtevale vpis tega vprašanja na dnevni red, so danes popoldne predložile političnemu odboru, ki se bo sestal jutri, načrt resolucije, ki se nanaša na kitajsko intervencijo na Koreji. Resolucija je približno enaka kakor ona, ki jo je sovjetski veto v Varnostnem svetu onemogočil. Resolucija poziva vse države in oblasti, ki so odgovorne za sedanje stanje, naj takoj odredijo umik vseh državljanov, ali članov ali enot svojih vojaških sil, ki so sedaj na Koreji. Dalje izjavlja resolucija, da bo OZN spoštovala kitajsko-korejsko mejo in varovala zakonite kitajske interese na obmejnem področju. Resolucija poudarja tudi potrebo, da se je treba izogniti onim dejanjem, ki bi lahko povzročila razširitev korejskega spopada in tako kompromitirala mednarodni mir in varnost.

Na koncu izjavlja resolucija, da se bo morala navzočnost sil OZN na Koreji omejiti na one kontingente, ki so potrebni, da se zajamči mirno stanje v deželi in da se postavi enotna neodvisna in demokratična vlada korejske suverene države.

V spomenici, ki jo je danes predložil glavnemu tajniku Trygve Lieu, predlaga glavni tajnik Arabske lige Azzam paša, naj se na Koreji določi tridesetdnevno premirje, v tem času pa naj bi se začela pogajanja med nasprotniki.

Azzam paša predlaga tudi sestanek med predstavniki ZDA in Sovjetske zveze, da se najde podlaga za skupno sodelovanje. Da se omogoči ta sestanek, predlaga Azzam paša ustanovitev komisije, ki naj bi jo imenovale OZN, in ki bi držala stike med strankami na nevtralnem ozemlju Azije, Afrike ali Evrope.

Nov kredit ZDA Jugoslaviji

WASHINGTON, 6. — Danes je senatna komisija za zunanje zadeve soglasno odobrila nadaljnjo pomoč 38 milijonov dolarjev Jugoslaviji za nakup živil, ki primanjkujejo zaradi posledice suše. Ko bo Kongres izglasoval te kredite, bodo celokupni ameriški krediti Jugoslaviji za nakup živil znašali približno 70 milijonov dolarjev.

AFP poroča iz Londona, da je jugoslovanski poslanik Brilej v razgovoru z zunanjim ministrom Bevinom javil, da je Jugoslavija sprejela finančno pomoč treh milijonov funtov šterlingov od Velike Britanije za nakup živil in najnujnejših proizvodov.

Imenovanje predstavnikov FLRJ v Grčiji in Burmi

BEOGRAD, 6. — Uradno javljajo, da je grška vlada sprejela imenovanje Radoša Jovanoviča za jugoslovanskega ministra v Atenah.

* * *

BEOGRAD, 6. — Jugoslovanski poslanik v Novem Delhiju Josip Djerdja je bil imenovan za izrednega poslanika in opolnomočenega ministra FLRJ v Burmi.

LONDON, 6. — Jutri popoldne bosta Bevin in egiptski zunanji minister Salah El Din imela nov razgovor o vprašanjih, ki zanimajo obe državi.

KITAJSKA INTERVENCIJA POVZROČILA še večje tekmovanje v oboroževanju

Truman in Attlee sta se včeraj dvakrat sestala - Razgovori o vprašanju skupne uporabe surovin Attlee o angleško-ameriških odnosih - Stassenov sestanek z Mac Arthurjem in njegovi predlogi

WASHINGTON, 6. — Predsednik Truman in angleški ministrski predsednik Attlee sta se danes sestala prvikrat zjutraj. Po tem sestanku je Bela hiša izdala poročilo, ki pravi, da so se razgovori nanašali na gospodarska vprašanja v zvezi z napori skupne obrambe, predvsem pa v zvezi s potrebo surovin. Skupno so ugotovili, pravi poročilo, da je nujno in življenjskega pomena vprašanje pomanjkanja surovin in da je treba velikih naporov za povečanje in zagotovitev koristnejše uporabe surovin, ki so v omenjenem obsegu na razpolago. Na razgovorih je prišlo do obširnega sporazuma. Zaradi tega je bilo sklenjeno, da se imenuje odbor, ki bo še naprej proučeval to vprašanje, zaključuje poročilo.

Drugi Trumanov in Attleejev sestanek se je končal popoldne ob 22.20 po italijanskem času. Začel pa se je ob 21.30 po italijanskem času. Attlee je prispel v Belo hišo skupaj z ožjo skupino vojaških in diplomatskih svetovalcev, ki so s predsednikom Trumanom in njegovimi svetovalci še razpravljali o glavnih črtah strateškega položaja v svetu. S Trumanom so bili med drugimi Acheson, Marshall in Bradley.

Bela hiša je izdala poročilo po drugem sestanku, ki pravi, da sta se oba državnika popolnoma sporazumela o potrebi, da je treba naglo izvesti načrte in programe, ki jih je izdelala organizacija severno-atlantskega pakta, in da so v popolnem sporazumu z drugimi člani organizacije severnoatlantskega pakta sklenili energično ustvariti oborožene sile atlantske skupnosti.

Po čitanju poročila o popoldanskem sestanku je novi načelnik tiskovnega urada Bele hiše izjavil, da se bosta Truman in Attlee verjetno sestala spet jutri, vendar pa da ni bilo sklenjeno nič dokončnega.

Na koncu današnjega sestanka so dobro obveščeni krogi izjavili, da sta oba državnika sklenila ostati zvesta obvezam sprejetih o vojni na Koreji, kljub sedanjemu slabemu položaju. Truman in Attlee sta se sporazumela, da ni mogoče sprejeti kompromisov o stališču OZN in pri obsojanju napada na Korejo, ali na katerem koli drugem kraju na svetu. Katera koli nameravana ureditev korejske krize ne bo vsebovala ne popuščanja ne spregleda posrednega ali neposrednega napada.

Neka ameriška visoka osebnost, ki je komentirala jutranje poročilo o razgovorih med obema državnikoma, je pristavila, da je Truman imenoval komisijo, katero sestavljajo vladni strokovnjaki v trgovskih vprašanjih. Ta komisija se bo sestala s podobno angleško komisijo, ki jo bo sestavil Attlee. Prvi sestanek teh dveh komisij je bil že danes v Beli hiši istočasno s popoldanskim sestankom obeh državnikov. Ista osebnost je poudarila, da zaenkrat še ne gre za to, da bi skupno uporabljali angleške in ameriške surovine, pač pa da gre samo za iskanje načina, kako bi rešili vprašanje pomanjkanja surovin. Niti niso še razpravljali o spremembi cen surovinam.

Poročajo, da bo zaradi dogodkov na Koreji predsednik Truman prepričan, da je treba velikega napora za preprečitev katerega koli napada na Zahodno Evropo. Zato misli vprašati še 5 milijard dolarjev dodatnega kredita v prihodnjem finančnem letu. Ta denar bi uporabili za potrebe Zahodne Evrope.

V dobro obveščenih krogih v Washingtonu sodijo, da skušajo ameriški načrti občutno povečati proizvodnjo v Nemčiji in to v najkrajšem času. ZDA pravijo, da ne mislijo na noben način upoštevati sovjetskih protestov in bodo torej odpravile vse omejitve glede Porurja, tako da bo to industrijsko področje takoj začelo proizvajati municijo.

Na drugi strani pa v istih krogih sodijo, da bo morda še ta teden imenovan Eisenhower za vrhovnega poveljnika atlantske vojske. O tem bi morali sklepati namestniki, ki so sedaj zbrani v Londonu.

Posledica kitajske intervencije na Koreji je torej ta, da je sprožila vse večje tekmovanje v oboroževanju in nudila zahodnemu bloku priliko, da svoje oboroževanje utemeljuje z «nevarnostjo pred napadalnim komunizmom».

Attlee se je nocoj udeležil sprejema, ki ga je njemu na čast priredil Acheson. Na sprejem so bili povabljeni člani vlade, visoki funkcionarji zunanjega ministrstva Averel Harriman, 16 senatorjev, 27 poslancev, poslanik Anglije v Washingtonu in druge angleške osebnosti.

Attlee je danes imel govor o zunanji politiki na obedu, ki ga je priredil njemu na čast novinarski krožek. Attlee je obljubil, da bo Anglija tako v dobrem in slabem položaju vedno stala ob strani Združenih držav Amerike. Govornik se ni dotaknil razgovorov s predsednikom Trumanom. Dejal pa je, da kljub možnim nasprotnim stališčem med Anglijo in ZDA je že sedaj mogoče trditi, da je v razgovorih doseženo medsebojno razumevanje stališč. Attlee je dejal, da je namen vojaških operacij Združenih narodov na Koreji ta, da se ustavi napad in vzpostavijo trajni pogoji za mir. Kar se tiče vojaških operacij, pa je izjavil, da ni čas kritik, in je hvalil vojaško vodstvo generala Mac Arthurja.

Attlee je nato razložil, da je Anglija priznala LR Kitajsko, in sicer iz enostavnega razloga, ker pekinška vlada nadzoruje vso kontinentalno Kitajsko. V svojem govoru je govornik izjavil, da je namen njegovega obiska pri predsedniku Trumanu ta, da pride do popolnega medsebojnega razumevanja angleškega in ameriškega stališča glede določitve skupne politike.

V angleški spodnji zbornici se je danes iz določenih toda neuradnih virov razširila vest, da bi bila angleška vlada pripravljena povabiti LR Kitajsko na morebitna pogajanja med Anglijo, ZDA, Francijo in Sovjetsko zvezo. Nekatere ameriške in angleške visoke osebnosti so glede na te govorice izjavile, da zaenkrat ni govora o podobni konferenci. Do sklicanja take konference bi glede ZDA prišlo samo v tem primeru, če bi se dosegla zadovoljiva diplomatska rešitev korejske krize.

Bela hiša je javila, da jutri ne bo običajne tiskovne konference predsednika Trumana.

Skupina britanskih osebnosti je poslala «Timesu» pismo, v katerem zahteva ukinitev sovražnosti na Koreji ter sprejem LR Kitajske v OZN. Pismo zahteva, naj Združeni narodi uradno določijo, da sile Združenih narodov ne bodo skušale napredovati, če bodo kitajske sile prekinile svojo ofenzivo. Pismo pravi nato, naj bi določili nevtralno področje med obema strankama; dalje poudarja, da je najboljše upanje za bodočnost, če odklonijo priznanje predstavniku Čangkajška in povabijo LR Kitajsko v Varnostni svet. Pismo je podpisalo več znanih osebnosti, med njimi bivši ravnatelj FAO lord Boyd Orr, znanstvenik Julijan Huley, dramaturg in pisatelj Priestley, bivši laburistični minister za letalstvo lord Stangsate, bivši ravnatelj Attleejevega tiskovnega urada, več laburističnih in liberalnih poslancev ter drugih.

Republikanski prvak Harold Stassen, ki je imel včeraj dveurni sestanek z Mac Arthurjem, je danes objavil predlog šestih točk za ukinitev sovražnosti na Koreji. Stassen je poudaril, da je to njegov oseben predlog. Prva točka pravi, da bi morali Združeni narodi takoj zapovedati kitajskim silam in silam OZN, naj nehajo sovražnost opolnoči 8. decembra. Drugič, v primeru da bi bil ta ukaz sprejet, bi moral biti imenovan posredovalec, državljan države članice OZN, ki ni zapletena v korejski spopad in ki ne oskrbuje eno izmed obeh strank z orožjem. Tretjič, posredovalec bi moral skušati doseči sporazum, ki bi ga morala ratificirati glavna skupščina OZN. Po tem sporazumu naj bi se vršile volitve pod nadzorstvom, pri tem pa naj bi se upoštevalo tudi vprašanje hidroelektričnih central. Četrtič, v primeru, da Kitajci ne bi sprejeli ukaza, naj bi poveljnik sil OZN dobil nalogo, naj izvede represalije proti Kitajcem. Petič, istočasno, ko bi zapovedali ukinitev sovražnosti, bi morali omeniti represalijo, kateri bi bila izpostavljena stranka. In šestič, v primeru, da ne bi bil sprejet ukaz o ukinitvi sovražnosti in bi se nato začele represalije, bi morali Združeni narodi povečati napore za posredovanje v sporu.

Nehru o predlogih indijske vlade glede Koreje

Kitajska mora sodelovati pri razgovorih - Prve dni januarja bo Nehru odpotoval v London

NOVI DELHI, 6. — Pri debati o zunanji politiki je vladni predsednik Nehru glede morebitne uporabe atomske bombe izjavil: «V tem parlamentu ni niti enega, ki bi bil naklonjen misli, da se uporabi atomska bomba v katerem koli kraju in v katerem koli trenutku. Poudaril je dalje, da vojna ni neizbežna, če vse vlade sveta zastavijo vse sile, da se vojna prepreči». Izrazil je upanje, da bodo razgovori med Trumanom in Attleejem dovedli do izhoda iz sedanje krize. Pripomnil je, da je mnogo sličnosti med indijskim in britanskim stališčem, in da je bil Attlee pred svojim odhodom v Washington podrobno obveščen o tem, kar Indija misli o sedanjem položaju. «Na Daljnem vzhodu ne more priti do nobene rešitve, ne da bi se pri tem upoštevala velika kitajska država», je dodal Nehru in nadaljeval:

«V zadnjih desetih dneh, ko se je položaj na Koreji začel slabšati, je indijska vlada svetovala ukinitev ognja na Koreji in po možnosti določitev demilitariziranega področja, čemur naj bi sledila pogajanja med najbolj prizadetimi državami, vštevši Kitajsko. Jasno je, da ne bi nobena pogajanja imela prave veljave, če se jim ne bi pridružila Kitajska, katera razen tega, da je velika država v pravem pomenu besede, je zelo tesno povezana z vsem, kar se dogaja na pragu njene hiše. Dejstvo je, da so vse sedanje težkoče nastale, ker so se stvari razvijale ob ignoriranju Kitajske v OZN kakor tudi drugje. Če je prenehanje ognja mogoče», je zaključil Nehru, «je v sedanjem trenutku drugo vprašanje, lahko pa je mogoče prej ali slej».

Glede Tibeta je Nehru izjavil: «Mi nismo zanikali suverenosti Kitajske nad Tibetom, toda poudarili smo avtonomijo Tibeta. Ni dovolj jasno, pred kom hočejo Kitajci osvoboditi Tibet».

Glede Nepala pa je Nehru opozoril na interes Indije do te obmejne države in dejal, da bo Indija še dalje priznavala odstavljenega kralja in ne vidi vzroka, čemu naj bi se obnašala drugače.

V Novem Delhiju potrjujejo, da bo Nehru 2. januarja odpotoval v London na konferenco vladnih predsednikov Commonwealtha, ki se bo tam začela 4. januarja.

Francoska vlada klonila glede oborožitve Nemčije

Po burni seji je vlada sklenila sprejeti bistvene točke ameriškega načrta o vključitvi nemških oboroženih oddelkov v atlantsko vojsko

PARIZ, 6. — Danes zjutraj se je sestala francoska vlada, da bi proučila vprašanje nemške oborožitve, položaj v Indokini ter mednarodni in splošni položaj. V nasprotju z običajem ni bilo izdano nobeno poročilo po sestanku, na katerem je po zatrjevanju političnih krogov prišlo do nasprotstev med socialističnimi ministri in ostalimi člani vlade glede nemške oborožitve.

Po burnih razpravah zaradi odklonilnega stališča socialističnih ministrov, ki so celo grozili z ostavko, je francoska vlada sklenila sprejeti v glavnih točkah ameriški načrt o vključitvi nemških oboroženih oddelkov v atlantsko vojsko. Ko je to vest javil neki glasnik predsednika vlade Plevena, je izjavil, da je vlada sklenila pristati na nekatere bistvene koncesije, da ne bi motila naporov za oborožitev Zahodne Evrope». Herve Alphan, francoski predstavnik v svetu namestnikov atlantskega pakta odpotuje nocoj v London z dovoljenjem, da lahko podpiše priporočila v zvezi z oborožitvijo Nemčije, ki jih je izdelal omenjeni svet.

Politični opazovalci soglasno sodijo, da je nevarnost, da bi Guy Mollet podal ostavko, najbrže odstranjena. Minister je namreč po razgovorih s Plevenom in glavnim tajnikom socialistične stranke izjavil, da nameravа zavzeti skupno stališče z vlado in s svojo stranko zaradi resnosti mednarodnega položaja. Kljub temu ni mogoče še govoriti o dokončnem stališču o nemškem oboroževanju pred odgovorom glavnega odbora socialistične stranke, ki se je sedaj sestal. Znano je, da je veliko takih v glavnem odboru stranke, ki sodijo, da oborožitev Nemčije onemogoča vsakršen sporazum med SZ in zahodnimi silami.

Vlada, ki je v prvih popoldanskih urah prekinila svojo sejo, se je znova sestala ob 20.30.

Komisija za notranje zadeve francoske narodne skupščine je odklonila zakonski načrt, ki ga je predložilo nekaj degaulističnih in desničarskih poslancev, ki so zahtevali razpust komunistične partije in vseh kominformističnih organizacij, ter odpust komunistov iz državne uprave.

Odgovorni opazovalci opozarjajo, da je poleg Indokine tudi Severna Afrika, predvsem pa Tunis in Maroko, druga boleča točka Francije. Čeprav ni tu položaj še tak kakor v Indokini, je vendarle znano, da domačini zahtevajo večjo avtonomijo ter neodvisnost. V ameriški letalski in pomorski bazi Port Lyautey ob atlantski obali so glasovi, ki pravijo Američanom: Ali nam pomagate vi, zato da dosežemo večjo neodvisnost, ali pa se bomo morali obrniti na Sovjetsko zvezo. Američani pravijo, da je vprašanje izključno le francosko.

General De Lattre de Tassigny je bil imenovan za francoskega visokega komisarja v Indokini.

Seja zavezniškega sveta za Japonsko

TOKIO, 6. — Zavezniški svet za Japonsko se je danes zjutraj sestal v Tokiu. Prisoten je bil sovjetski delegat general Kislenko. Ker ni bilo na dnevnem redu nobenega vprašanja, je seja trajala manj kot eno minuto.

LJUBLJANA, 6. — Danes je ves dan močno snežilo po vsej Sloveniji. Ponekod je zapadlo 50 cm snega.

PROSLAVA 150-LETNICE ROJSTVA FRANCETA PREŠERNA

Večer slovenskih književnikov v Trstu

Sila slovenske umetniške besede je pretresla naše občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano na stadionu „Prvi maj"

Oton Župančič je zapisal:

«... ker nepretrgana drži veriga

iz zarje v zarjo in od dne do dne.

In resnično, od Prešerna dalje se ni niti za trenutek pretrgal trak ustvarjalcev slovenske umetniške besede. Niti v prvi svetovni vojni, ko je Cankar pisal «PODOBE IZ SANJ» in Župančič «NAŠO BESEDO» in «V ZARJE VIDOVE» in niti v drugi, ko je spet Župančič in za njim toliko drugih — v partizanih, v zasužnjeni domovini in v taboriščih — z živo besedo dokumentiralo nepretrgani potek slovenske kulture, ni ugasnil plamen žive slovenske umetniške besede, ki ji je dal Prešeren prvi in doslej najvišji vzpon.

V zadnjih nekaj letih so zopet zatulili grobovi: odšli so od nas Oton Župančič, Prežihov Voranc, Igo Gruden. Toda ustvarjalci slovenske umetniške besede so nam še naprej ostali in zmerom novi in novi polnijo izpraznjene vrste. Britko smo občutili praznine — toda mimo vse britkosti nas je prav na teh književniških večerih polnila silna in ponosna zavest: na izpraznjena mesta stopajo novi ustvarjalci slovenske besede, od katerih smo imeli radost poslušati tu v Trstu nekaj najboljših.

Vsi trije literarni večeri: v Borštu, Nabrežini in pri Sv. Ivanu v Trstu so en sam živ dokaz, da je slovenska kultura, naj bo v svobodni domovini, na Koroškem, pod Italijo ali na Tržaškem ozemlju, eno samo živo telo, ki srka svoje plodne sokove iz skupnih tal in iz skupnih korenin. Mimo te naše slovenske kulture ni druge slovenske kulture — in zbranost je navdajala številne poslušalce v vse pretesni in preskromni dvorani na stadionu «Prvi maj», je znova dokazala, da se naše ljudstvo z radostjo in pretresenostjo napaja ob živih vrelcih slovenske umetniške besede. Slovenska kultura je ena sama — in kdor je sovražnik njenih nositeljev, je obenem sovražnik nje same in sovražnik slovenskega naroda.

Imeli smo čast in veselje poslušati prave in resnične predstavnike slovenske besedne umetnosti. Nekateri med njimi so našemu ljudstvu na Tržaškem ozemlju že dolgo znani, drugi, mlajši so na teh literarnih večerih dokazali, da so vredni členi v nepretrgani verigi žive slovenske besede in misli.

V dvorani na stadionu «Prvi maj», ki je bila, kot že omenjeno daleč prenapolnjena, so se zbrali z ljudstvom številni odlični gostje ter predstavniki našega političnega in kulturnega življenja. Videli smo vse slovenske tržaške književnike, mnoge slikarje, med njimi ljubljanska gosta Maksima Gasparija in Miho Maleša, ki pravkar razstavlja v Galeriji «Scorpione», številne šolnike, učitelje in profesorje, glasbenike, odvetnike in mnoge druge predstavnike našega javnega življenja.

Večer je otvoril MIROSLAV RAVBAR s pozdravom dragim gostom. V svojem nagovoru je poudaril celokupnost slovenske kulture, ki je živa povsod, kjer žive Slovenci in ki je zlasti tudi vitalna na Tržaškem ozemlju. Slovenski slikarji, slovenski glasbeniki, slovenski književniki, gledališki umetniki in drugi ustvarjalci so na tem našem ozemlju pomemben del celotne slovenske kulture.

SLOVENSKI KNJIŽEVNIKI PREDSINOČNJIM V NABREŽINI (levo zgoraj FR. BEVK)

Bevk o Prešernu

Od celokupnega občinstva viharno pozdravljen je kot prvi izmed gostov spregovoril tehtne besede o Prešernu, njegovi dobi in njegovem pomenu bivši predsednik PNOO, predsednik Društva slovenskih književnikov in od vsega primorskega ljudstva srčno ljubljeni pisatelj FRANCE BEVK. Bil je s svojim ljudstvom v njegovih najbolj črnih dneh, govoril mu je z živo besedo v dobi najokrutnejšega fašizma, bil je preganjan, zaprt in interniran, bil je z njegovimi najboljšimi sinovi v partizanih. France Bevk je živa priča zgodovine primorskega ljudstva v zadnjih tridesetih letih. Z več kot 60 knjigami, ki jih je napisal, sam pravi, da jih niti sam ne more več prešteti, je vklesal s svojo besedo kakor v živo skalo življenje in trpljenje slovenskega ljudstva na Primorskem. Iz njegovih ust nam je Prešernov lik še bolj zaživel pred očmi z vsem svojim pomenom, kajti France Bevk je izmed onih ustvarjalcev slovenske besede, ki živo sklepajo nepretrgano verigo slovenske besedne umetnosti.

Toplo je občinstvo pozdravilo tudi vse nadaljnje nastopajoče slovenske književnike.

Mile Klopčič

Za Francetom Bevkom je bral pesmi MILE KLOPČIČ iz svojih del. Mile Klopčič je rudarski sin iz Štajerskega Zagorja in je eden prvih in najsubtilnejših naših proletarskih pesnikov. Opozoril je nase že s svojo prvo pesniško zbirko «PLAMTEČI OKOVI», a svojo močno umetniško osebnost je polno uveljavil s svojo znano zbirko «PREPROSTE PESMI». V zadnjih letih se uveljavlja zlasti s prevajanjem Puškinovih pesmi izdal je že dve knjigi njegovih del — in pravkar prevaja slavno pesnitev tega največjega ruskega pesnika in Prešernovega sodobnika — pesnitev «EVGENIJ ONJEGIN».

S toplim, prijetno zamolklim glasom nam je prebral dve svoji globoko občuteni in fino izoblikovani pesmi: «CESTE PRED POMLADJO» in «LOVIMO VIHARJE», pesem, ki jo je Mile Klopčič napisal v nemškem vojnem ujetništvu. Nato nam je umetniško recitiral dva krasna prevoda iz Puškina: «ELEGIJO» in «V SIBIRIJO», pesem, ki je bila napisana v obliki pisma pregnancem v Sibiriji.

Miško Kranjec

MIŠKO KRANJEC, eden najvidnejših predstavnikov slovenske proze, nam je občuteno prebral svojo čudovito novelo «STARA JABLANA», zgodbo dveh preprostih in dobrih ljudi, ljubečih zakoncev, ki jih je nemški okupator obesil na tisto jablano, kjer sta si bila pred davnimi leti razkrila ljubezen. Novela je v svoji umetniško dognani preprostosti globoko ganila občinstvo, ki je vidno pretreseno z največjo napetostjo sledilo pisateljevi besedi do konca.

Peter Levec

Z nenavadno simpatičnim nastopom, s prijetnim, izrazito liričnim glasom, s katerim je

VLADIMIR BARTOL

(Nadaljevanje na 2. strani)

Milo in Rinazzo izpraznjena zaradi nevarnosti pred lavo

CATANIA, 6. — Ker se približuje lava krajem Rinazzo in Milo, so že danes zjutraj začeli evakuirati prebivalstvo iz teh dveh naselij proti Zafferanu, kjer so že uredili zasilna stanovanja in kuhinjo. Do sedaj so preskrbeli za izselitev skoraj vseh družin iz Rinazza, Volpare in dobršen del družin iz Mila.

Plaz lave je sedaj od Rinazza in Mila oddaljen manj kot en km v zračni črti.

Danes bo Shinwell podal izjavo o Koreji

LONDON, 6. — Podpredsednik vlade Morrison je v spodnji zbornici javil, da bo minister za obrambo Shinwell dal jutri v spodnji zbornici izjavo o vojaškem položaju na Koreji. Shinwell je s svoje strani sporočil, da bo prve dni prihodnjega leta vprašal za dodatne kredite za angleške oborožene sile. Dodal je, da je številčna moč suhozemske vojske ter letalstva sedaj večja, kakor je to proračun določal.

Državni podtajnik v ministrstvu za zunanje zadeve Davies je danes v spodnji zbornici znova potrdil angleško stališče do uporabe atomske bombe. Davies se je prav tako izrekel kakor Attlee prejšnji četrtek, in sicer, da bi ne smeli uporabiti atomske vojne pred posvetovanjem med silami, ki so zapletene v policijskih operacijah na Koreji. Neodvisnemu poslancu Blackeburnu je danes odgovoril, da angleško-ameriško-kanadsko sodelovanje na področju atomske bombe ni urejeno s formalnim sporazumom, pač pa s sklepi, ki jih od časa do časa sprejme tristranska komisija.

V spodnji zbornici je Davies odgovoril, da je general Mac Arthur prekoračil 38. vzporednik, kakor tudi začel zadnjo ofenzivo pred mandžursko mejo v okviru oblasti, ki mu jo je podelila OZN.

Hud peščen vihar v Maroku

CASABLANCA, 6. — V včerajšnjih zgodnjih popoldanskih urah se je na maroških obalah dvignil hud peščen vihar, ki je prisilil nekatera letala k zasilnemu pristanku. Veliko stanovanjskih hiš je bilo poškodovanih, več oseb pa ranjenih. V mestih je zmanjkala električna luč. Nekje je ogenj, katerega je še razpihoval veter, ki je pihal z jakostjo 75 km na uro, povzročil 10 milijonov frankov škode. Proti polnoči so vremenoslovci javili, da se vihar pomika proti severu, proti genovskem zalivu.

Nova obrambna črta sil OZN med Fenjangom in 38. vzp.

Pekinški radio javil zasedbo Fenjanga po severnih Korejcih in Kitajcih

KOREJSKA FRONTA, 6. — Neki ameriški glasnik je potrdil, da je 8. armada, katere 100 tisoč mož je pred dnevi moralo zapustiti položaje blizu mandžurske meje in samo severnokorejsko prestolnico Fenjang, sedaj vzpostavila fronto med omenjenim mestom in 38. vzporednikom. Glasnik je poudaril, da te postojanke ne predstavljajo prave obrambne črte, pač pa na vsak način dajejo 8. armadi «zadostno dobro položaj», tako da lahko nekatere njene enote izvedejo protinapade.

Zaenkrat ni nobenega stika med Kitajci in Američani južno od Fenjanga. Zbor 4000 Kitajcev, katerega so opazili na pohodu južno od mesta vzdolž stranskih cest, je napadlo ameriško letalstvo.

Novi črti 8. armade, ki je dolga 65 km, grozi, da jo bodo obšle kitajske čete, zbrane na njenem boku blizu Koksana, 80 km južnovzhodno od Fenjanga. Vojaški krogi so v zasebnih pogovorih priznali, da bi lahko to črto umaknili skoraj pod 38. vzporednik, kjer teče reka Imjin, ali 80 km južno od prednjih kitajskih patrulj, ki so prišle v Koksan. Ta umik je armado približal pristanišču Inšonu, kjer bi se lahko vkrcala.

General Collins, načelnik glavnega štaba suhozemske vojske ZDA, se je danes spustil z letalom na obkoljeno področje, katerega držijo mornariški strelci na področju Sošina. Po polurnem sestanku je general odletel in nato zapustil Korejo ter se vrnil v Tokio.

Poročajo, da je 15 tisoč mornariškim strelcem in ameriškim peščem, ki so bili obkoljeni pri Hagaru, uspelo razbiti železni obroč kitajskih čet ter so se začeli pomikati proti jugu, boreč se z dvema kitajskima divizijama, ki jim skušata preprečiti, da bi dosegli obalo in se nato vkrcali na ladje.

Neka angleška enota in oddelki dveh polkov 7. ameriške pehotne divizije so se pridružili 1. ameriški diviziji, ki v obupnem boju vzdolž ceste, ki pelje k morju od Sosina, skuša doseči rešitev. Neposredni cilj teh sil je gorska vas Kotori, 11 km bolj južno, kjer je obkoljenih še drugih 5000 mož nekega drugega polka mornariške pehote in drugih oddelkov. S Kotori bi morale obkoljene čete napraviti še drugih 45 km proti jugu, da bi lahko prispele do Hamhunga in nato do pristanišča Hungnama, kjer bi bil konec pohoda in bi se lahko vkrcali.

Na severnovzhodni fronti pa Kitajci koncentrirajo svoje sile okrog Mariondonga, ki je manj kot 30 km oddaljen v zračni črti od Hamhunga.

Glavni štab severnokorejske vojske je izdal poročilo, ki pravi: «Pod pritiskom severnokorejske vojske se ameriške in južnokorejske sile umikajo na vseh področjih fronte. Pekinški radio, ki je javil zasedbo Fenjanga s strani severnokorejskih čet in kitajskih «prostovoljcev», je poudaril, da ameriške čete bežijo proti jugu skupaj z ostanki drugih napadalnih vojsk in sil Singmanrheja.

Prenos v Italijo trupel bivših ital. partizanov

RIM, 6. — Na sestanku posebnega odbora za prenos trupel v domovino bivših italijanskih partizanov, ki so padli v Jugoslaviji v narodno osvobodilni vojni, so soglasno sprejeli poročilo partizanske delegacije, ki se je med svojim zadnjim bivanjem v Jugoslaviji sporazumela s predstavniki Zveze bivših borcev Jugoslavije za prenos. Prva trupla bivših italijanskih partizanov bodo pripeljali v domovino spomladi.

Na sestanku so bili navzoči med drugimi tudi predsednik Združenja garibaldincev senator Spalici, dalje senator Panetti, jugoslovanski minister v Rimu Iveković ter predstavnik italijanske partizanske divizije «Garibaldi».

Kri

TRŽAŠKI DNEVNIK

Večer slovenskih književnikov v Trstu

(Nadaljevanje s 1. strani)

bral svoje fino izbrušene pesmi, se je tržaškemu občinstvu prvič predstavil eden od naših najmlajših, pesnik — partizan PETER LEVEC. *Globoko sta se dojmili poslušalcev njegovi pesmi «SPECIM TOVARISEM» in «NEZNANI MATERI», a prav tako živo in doživljeno sta učinkovali tudi njegovi p - smi «DEŽ» in zlasti «VEČER NA PROGI», pesem, ki s pristnim umetniškim izrazom podaja del sedanje stvarnosti jugoslovanskih narodov. (Peter Levec je poleg drugih pesmi doslej izdal po osvoboditvi pesniško zbirko «KORAKI V SVOBODO»).*

Ciril Kosmač

CIRIL KOSMAC *je primorskemu ljudstvu že izpred vojne znan po svojih tehtnih, jezikovno fino izbrušenih novelah, ki živo prikazujejo življenje in kalvarijo našega ljudstva pod fašističnim jarmom. Njegova novelistična zbirka «SREČA IN KRUH» pomeni viden dogodek v razvoju slovenske književnosti. Prav v zadnjem času pa vzbujajo njegove novele in življenja tolminskih kmetov za časa fašizma, ki izhajajo v «NOVEM SVETU», upravičeno pozornost. Slovenska javnost pričakuje z največjim zanimanjem njegov roman «DOMOVINA NA VASI», ki smo ga brali v odlomkih v reviji «Novi svet» in ki ga c lor zdaj končuje. Iz njegovega dela je brala članica Slovenskega narodnega gledališča* LELJA REHARJEVA *odlomek «V ZAGI». Ta odlomek, ki obravnava strahotno trpljenje primorskih ljudi pod fašističnim divjanjem, je napisan tako, kot bi bil izklesan iz granita. Občinstvo je z zadržanim dihom poslušalo zgodbo, kot da bi znova preživljalo strahote nekdanjih dni pod fašizmom.*

France Bevk

Topla, prisrčna črtica je «PRAVICA», ki jo je napisal in bral FRANCE BEVK. *Bevk ima izreden dar, da govori neposredno iz srca do srca in tako je tudi prikazal lik preproste ženice, ki mu je prinesla, preden je odšel na mirovno konferenco v Pariz, dolgo pismo, v katerem ga sprašuje, ali je pravica in ali jo bomo kdaj deležni. Bevk se sprašuje: Da ni pravice? Le tuji računi? Nato zaključi: Pravica je, pravica pride. Naš narod je mlad, naš narod je šele nastopil svojo pot v življenje.*

Matej Bor

Kot zadnji je stopil pred naše občinstvo širom domovine in daleč preko njenih meja poznani partizanski pesnik MATEJ BOR. *Vsi so ga hoteli pozdravljati in vsi so ga hoteli videti. Ko je odjeknila njegova beseda, je občinstvo zadržalo dih. Bor ne bere svojih pesmi, Bor jih govori na pamet z ognjem in zanosom.*

Vse njegove pesmi so nas pretresle. Recitiral je dve Ninini pesmi, pesmi svoji mrtvi ženi, ki je padla v partizanih, «BALADO» in grozotno, opojno in otožno «SREČANJE». Zagrabila je njegova čudovita balada «MATI SANJA» in očarala je njegova pesem «DOMOV BOM ŠEL». Ko je končal, občinstvo ni prenehalo ploskati, slišalo bi bilo rado še več, a moralo se je zadovoljiti s tem, kar je že slišalo.

Po recitacijah je svetovanski pevski zbor «SLAVKO ŠKAMPERLE» ubrano zapel pod vodstvom skladatelja FRANCA VENTURININJA *dve pesmi na Prešernov tekst in sicer «ZDRAVLJICO» in «ZAPUŠČENO».*

S tem je bil zaokrožen večer slovenskih književnikov, ki je bil eden najlepših kulturnih dogodkov, kar smo jih v Trstu doživeli po osvoboditvi.

VLADIMIR BARTOL

Pojasnilo k čl. 4 ukaza ZVU št. 219

Ko smo 3. dec. v našem dnevniku objavili popolno besedilo ukaza ZVU št. 219, smo hkrati opozorili na bistveno razliko, ki obstaja med italijanskim in slovenskim prevodom čl. IV. tega ukaza. V zvezi s tem smo prejeli od Urada za obveščanje javnosti pri ZVU sledeče pojasnilo:

«TRST, 6. (AIS) — Ker je tisk različno tolmačil ukaz Zavezniške vojaške uprave štev. 219 o vpisu v register stalnega prebivalstva, želi Zavezniška vojaška uprava pojasniti, da se italijanski stavek v četrtem členu, ki pravi «potranno essere iscritti nel registro», v urednem angleškem besedilu glasi «Shall be inscribed in the Register».

Iz tega torej jasno izhaja, da ima vsaka oseba, ki izpolnjuje pogoje, pravico na vpis v register stalnega prebivalstva in da ta vpis ni prepuščen diskrecijski oblasti anagrafskega uradnika».

Prevod besedila čl. IV. v italijančino v zadnjem Uradnem listu je torej netočen in ga je treba popraviti v smislu gornjega pojasnila. Občinski uradi pa se bodo morali po njem ravnati in vsakogar, ki ima potrebne dokumente tudi vpisati v seznam stalnega prebivalstva dotične občine. S tem pa je tudi onemogočeno, da bi na pr. tiste občinske uprave, ki tako vneto izpolnjujejo direktive in se ravnajo po nasvetih tržaškega demokristjanskega tiska na škodo slovenskega življa, izvajale diskriminacijo pri reševanju prošenj za stalno rezidenco.

PROTESTNO PISMO KMEČKE ZVEZE

Novemu poskusu raznarodovalne politike se naše ljudstvo energično upira

in zahteva izobraževalne tečaje v materinem jeziku - Kmetijski inšpektorat pošilja italijanske predavatelje na kmetijske večerne tečaje v popolnoma slovenske vasi

ZAVEZNISKI VOJASKI UPRAVI
Urad za kmetijstvo in ribištvo

in v vednost

PODROCNEMU INSPEKTORATU ZA KMETIJSTVO

Naša Zveza dobiva s strani mnogih kmetov in članov iz različnih krajev cone A STO proteste in vprašanja, zakaj se kmetovalcem slovenske narodnosti ne nudi strokovna izobrazba v slovenskem jeziku.

Zaradi tega se v imenu naših članov in vseh prizadetih kmetovalcev obračamo na ta najvišji urad za kmetijstvo z zahtevo, da podvzame vse potrebne ukrepe v cilju, da se brez oklevanja vsem kmetovalcem slovenske narodnosti v coni A nudi v slovenskem jeziku vsa strokovna izobrazba, ki jim pritiče po vseh narodnostnih pravicah in v smislu veljavnih zakonov.

Dovoljujemo si pripomniti, da se mora praktično dajati strokovna izobrazba v slovenskem jeziku kmetovalcem v vseh krajih, kjer obstajajo osnovne šole v tem jeziku. Smo celo mnenja, da bi bilo v interesu tukajšnjega kmetijstva, če bi nudili izobrazbo v slovenskem jeziku tudi kmetovalcem v naseljih v Miljskih hribih kot Hrevatini, Božiči in drugod, kjer je še vedno v veljavi slovenska terminologija v izvrševanju kmetijstva.

Pričakujemo zagotovila, da bo ta zahteva v celoti sprejeta.

Kakor lansko jesen tako je tudi letos kmetijski inšpektorat v Trstu poslal v razne vasi cone A italijanske predavatelje na večerne kmetijske tečaje. Dolžnost oblasti, v tem primeru kmetijskega inšpektorata je, da skrbi za strokovno izobrazbo kmetov. Naši kmetje si tudi sami vroče želijo izobrazbe in pouka, ker se zavedajo, da brez teh ni napredka. Zahtevajo pa tečaje v svojem materinem jeziku. Nekateri italijanski šovinisti, ki so s pomočjo ZVU zasedli vidnejša mesta pri javni upravi, se pet let po končani vojni še ne morejo znajti. Mislijo, da živimo še pod fašistično Italijo, ali pa hočejo, da bi se povrnili v tiste čase. Nadaljevati hočejo raznarodovalno politiko, ki jo je pri nas začel fašizem, poitalijančiti naš narod, da bi ga potem gospodarsko laže uničili. Dobro vedo, da so kmetje na Tržaškem ozemlju skoro stoodstotno sami Slovenci, toda to jim je trn v peti in se poslužujejo vseh sredstev, da bi naš narod uničili.

Spričo te šovinistične politike raznarodovanja ne moremo molčati. Iz raznih vasi, kot Sv. Križa in nekaterih vasi iz dolinske občine kamor so te dni prišli italijanski predavatelji, prihajajo protesti od naših kmetov, ki upravičeno zahtevajo večerne tečaje v svojem materinskem, jeziku, ker je to pravica vsakega naroda in še bolj utemeljena, če gre za strokovno izobrazbo.

Kmečka zveza kot organizacija in zaščitnica naših kmetov se je uprla proti tej novi krivici, ki je člen verige diskriminacijske in raznarodovalne politike tukajšnjih oblasti in je poslala na pristojne mesto protestno pismo, ki izraža zahteve naših kmetov in vsega demokratičnega prebivalstva na tem ozemlju.

68 zunanjih dijakov

prihaja dnevno na študij v Dijaški dom, kjer so tudi na hrani. 28 od teh prejema brezplačno kosilo, drugih 22 pa po znižani ceni. To breme pa je mogla Dijaška matica prevzeti samo zato, ker se je slovensko ljudstvo dnevno spomni s svojimi prispevki.

Težke posledice izdajalske politike

kominformističnih in žoltih sindikalistov za delavski razred

Edinole odločna razredna borba tržaškega delavskega razreda bo lahko privedla do zaželene zmage

Okrožnica, ki jo je pred dnevi poslalo Združenje industrijcev vsem pri njem včlanjenim podjetjem v zvezi s sedanjim stališčem delodajalcev do sporazuma, ki je bil sklenjen t. l. po dvajsetdnevni stavki med Združenjem industrijcev in sindikalnimi organizacijami, je vzbudila med celotno kategorijo industrijskih delavcev veliko razburjenje in ogorčenje. Kot je našim čitateljem že znano, je Združenje industrijcev s to okrožnico samovoljno in brez predhodnega posvetovanja, ali kakršnega koli obvestila, enostransko razveljavilo februarski sporazum o povišku 48 lir dnevno (tretji element) ter s tem prešlo v ofenzivo proti tržaškemu delavskemu razredu prav v času, ko je draginja na našem ozemlju vedno večja.

Prav tako veliko razburjenje je na ta okrožnica povzročila tudi med kominformističnimi in žoltimi sindikalisti, ki danes ne vedo kako bi se pravzaprav iz tega za njih zelo kočljivega stališča izmazali. Vedeti namreč moramo, da so bili prav voditelji omenjenih sindikalnih organizacij tisti, ki so februarja meseca podpisali z delodajalci sporazum, po katerem je bilo rečeno, da bodo delodajalci plačevali omenjeni «tretji element» le do tedaj, dokler ne bo podpisan sporazum o revalutaciji plač industrijskim delavcem v Italiji. Ko jih danes delodajalci s svojo okrožnico na ne preveč nežen način «opozarjajo» na ta skupen sporazum, se omenjeni «sindikalisti» nikakor ne morejo odločiti, ali bi tržaškemu delavstvu priznali, da so tak sporazum res podpisali ter ga glede na to prepustili njegovi usodi, ali pa bi vse to zamolčali ter kljub temu svojemu kaj malo razrednemu stališču igrali vlogo branilcev interesov delavskega razreda na našem ozemlju.

Izbira je res zelo «težka», prav posebno še zato, ker je večina tržaškega delavskega razreda danes že spregledala kam vodi izdajalska politika kominformističnih kot tudi žoltih sindikalistov. Naši čitatelji se prav gotovo spominjajo, da smo že ob času omenjene dvajsetdnevne stavke meseca februarja poudarjali ter pisali, da delavci ne bodo mogli doseči izboljšanja svojih plač, če ne bodo vodili resnično razrednega boja, ki ne pozna nobenih kompromisov z razrednim sovražnikom. Klavrni zaključek te stavke je dokazal, da so bile naše trditve popolnoma pravilne: delavci so dosegli le neznatno izboljšanje v znesku 48 lir dnevno in to še pod takimi pogoji, kot smo jih zgoraj že omenili. Da ni mogel ta zelo nizek povišek vplivati na izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev industrijskih delavcev, nam ni treba še posebej poudariti.

Danes, ko so se življenjske potrebščine na našem ozemlju tako zelo podražile, nočejo delodajalci priznati niti tega skromnega prispevka več; nasprotno, pri samovoljnem razveljavljanju februarskega sporazuma se sklicujejo celo na to, češ da so se že prej sporazumeli s sindikalnimi predstavniki o tem, da bo ukinjeno plačevanje «tretjega elementa» čim bo v Italiji sklenjen sporazum o revalutaciji plač industrijskim delavcem.

Torej kakšno stališče bodo lahko zavzeli omenjeni «sindikalisti»?

Že ob priliki februarske stavke je Sindikalni akcijski odbor pozval vse sindikalne organizacije na skupno borbo za dosego povišanja plač vsem kategorijam delavcev. Takrat so omenjene sindikalne organizacije ta poziv Sindikalnega akcijskega odbora odbile; kominformistični sindikalisti so tudi tisto priliko izrabili, da so zlili ves svoj žolč in jezo na resnično zavedne borce za pravice delavskega razreda ter jih obmetali z že znanimi psovkami in klevetami.

Toda Sindikalni akcijski odbor, katerega borbi se je iz dneva v dan pridružilo vedno večje število zavednih tržaških delavcev se ni zaradi tega na svoji poti zaustavil, temveč je s še večjo odločnostjo vodil borbo za dosego izboljšanja delovnih in življenjskih pogojev tržaškega delavskega razreda.

Danes, ko hočejo delodajalci odvzeti industrijskim delavcem tudi ta skromni povišek, ki so ga za ceno velikih žrtev dosegli, mora postati borba vsega tržaškega delavskega razreda še bolj odločna in nepopustljiva. Vsi dobro vemo, da takratni poviški prav gotovo ne odgovarjajo sedanjemu življenjskemu položaju na našem ozemlju. Zato se morajo delavci z vso silo upreti nakanam delodajalcem, da bi jim znižali sedanje prejemke, ter morajo z vso odločnostjo zahtevati, da se končno doseže prilagoditev plač sedanjim življenjskim razmeram. Delavci, ki so imeli priliko občutiti na lastni koži kvarne posledice izdajalske politike kominformističnih in žoltih sindikalistov, se danes ne smejo pustiti zapeljati na napačno pot, ki bi jih lahko odvrnila od njih konkretne borbe za obrambo svojih pravic in interesov; njih glavni cilj mora biti: doseči prilagoditev plač sedanjim življenjskim pogojem ter s tem v zvezi tudi izboljšanje delovnih pogojev.

Delodajalci bodo poskusili vse, da bi dosegli uresničitev svojih nakan — na to morajo biti delavci pripravljeni. Edinole od njihove odločne volje zavisi, če bodo ugodno rešili to vprašanje. Zato ne smejo več stati samo ob strani ter pasivno slediti sindikalni borbi; njih naloga je, da se aktivno vključijo v resnično razredno borbo ter s svojo odločnostjo prispevajo k uresničitvi zahteve, ki bo lahko prispevala k izboljšanju življenjskih in delovnih pogojev tržaškega delavskega razreda.

S SEJE OBČINSKEGA SVETA V MILJAH

Občinska uprava mora skrbeti tudi za potrebe okoliških vasi

je rekel tov. Krevatin, občinski svetovalec Ljudske fronte - Miljski občini je bilo dodeljenih v VII. gospodarskem načrtu 50 milijonov lir - Gradili bodo novo avtobusno postajo in stanovanjsko hišo v Miljah

Sinoči je bila v Miljah redna seja občinskega sveta. Zdelo se je, da seje sploh ne bo, ker ob določeni uri ni bilo še zadostnega števila občinskih svetovalcev. Na zadnje sta prišla še dva zamudnika in župan je lahko otvoril sejo. Odsotnih je bilo trinajst občinskih svetovalcev.

Pred čitanjem zapisnika zadnje seje je župan sporočil občinskemu svetu, da je nenadoma umrl Ivan Kolarič, občinski svetovalec vidalijevske skupine. Predstavniki vseh političnih skupin so izrazili družini pokojnika svoje sožalje. Nato je župan predlagal občinskemu svetu, naj ta dvigne svoj glas za ohranitev miru v svetu, proti novi vojni in uporabi vsakega orožja. Vsi svetovalci so odobrili županov predlog in se izrazili proti vojni, ki bi prinesla ogromne žrtve in škodo. Svetovalec Ljudske fronte tov. Krevatin je v zvezi s tem izjavil: «V imenu Ljudske fronte se pridružujem županovemu predlogu z željo, da bi vse velesile kakor tudi male države naše pot miru in preprečile novo vojno».

Občinski svet je nato sklenil, naj se razpiše natečaj za 10 stalnih mest v občinski upravi. Natečaj bo dal možnost občinskim uradnikom, ki niso še v staležu in so uslužbeni že več let kot dnevničarji, da uredijo svoj položaj in postanejo stalni občinski uslužbenci.

Občinski odbornik Prodan je nato nadaljeval s čitanjem posameznih točk občinskega proračuna za leto 1951, v katerem so vključeni tudi občinska podjetja, uprava vodovoda in občinsko prevozniško podjetje. Po končanem čitanju in kratkem zaključenem govoru je bil občinski proračun soglasno odobren od občinskega sveta.

Župan je tedaj obrazložil sedmi gospodarski načrt, ki bi ga bili morali razpravljati sicer na tajni seji, kakor je zahtevalo predsedstvo cone, toda ni bilo več vzroka, ker je občinski upravni odbor že sporočil v Trst svoje predloge in jih je stavil občinskemu svetu je v odobritev.

Miljski občini je bilo v okviru tega gospodarskega načrta dodeljenih 50 milijonov lir. Za ta denar bodo napravili novo avtobusno postajo v Miljah, kar je izrečno zahtevala ZVU, ter stanovanjsko hišo v Miljah. Zgradba avtobusne postaje bo stala 16.400.000 lir, za zemljišče bodo morali dati približno 15 milijonov lir, za popravilo ceste v bližini postaje pa 4 milijone lir, porušiti bodo morali staro pralnico, ki bi bila v oviro in sezidati na drugem mestu novo pralnico, ki bo stala približno 3 milijone lir. Po kratki diskusiji je občinski svet odobril ta načrt. Svetovalec Ljudske fronte tov. Krevatin se je oglasil k diskusiji in dejal: «Stvari, ki so v tem načrtu so potrebne in koristne, toda občinska uprava se premalo zanima za potrebo okoliških vasi, kjer so šole v slabem stanju in nezadostne, kjer primanjkujejo napajališča, pralnice, kjer ni še povsod vode ne elektrike in ceste so ponekod v zelo slabem stanju. Občinska uprava mora posredovati pri Vojaški upravi, da ta dodeli potrebna denarna sredstva in da posveča več pažnje potrebam naših vasi». Župan mu je odgovoril, da v sedmi gospodarski načrt niso mogli postaviti druga dela, kot vodovod, elektrifikacijo itd., ker bodo baje za ta dela dodeljeni posebni krediti. Izrazil je upanje, da bodo višje oblasti dodelile potrebne kredite ter da se bo v prihodnjem letu naredilo mnogo stvari za okoliške vasi.

Pričakujemo, da bo miljski župan držal dano obljubo in v imenu vseh občanov zahtevamo, da jo tudi drži in bolj skrbi za potrebe okoliških vasi. Samih obljub, pa naj si bodo od strani župana, predsedstva cone ali ZVU se ne bomo zadovoljili. Sorazmerno je treba skrbeti tudi za podeželje, in ne samo za Milje. Prihodnja seja bo v sredo ob 20.

Prispevajmo za novoletno jelko!

Obljubljal je delo izvabljal denar

Leteči oddelek tukajšnje policije mrzlično poizveduje za neznanim sleparjem, ki je raznim osebam obljubljal delo in od njih izvabljal denar. Prvi, ki je sleparju nasedel in sleparijo prijavil, je bil 26-letni Michele Damiani iz Ul. Ireneo della Croce 3, od katerega je neznanec izvabil 5000 lir. Michela je sleparju v svoji pekarni v Ul. Ireneo della Croce 1 predstavil neki pek Lena, kateremu je neznanec natvezil, da išče šoferja za neki avtovlak, ki vozi iz Trsta v Genovo in obratno. Ker je pek vedel, da je Michele brezposelen, ga je seveda takoj prijavil na policiji, ki je uvedla preiskavo in upa, da bo sleparja kaj kmalu izsledila, posebno še, ker sta ga opeharjeni Michele Damiani in pek Lena še dokaj natančno opisala.

V pekariji sta se Michele in neznanec dogovorila o plači (1200 lir dnevno) ter o vseh delovnih pogojih ter si dala ponoven sestanek za isti dan, to je predvčerajšnjim ob 15 na Trgu Vittorio Veneto. Tu sta se nato res dobila, neznanec pa ga je poprosil, naj mu posodi 2000 lir, ker da mora na glavni pošti nujno nakazati precejšnjo vsoto denarja. V isti sapi pa mu je zabičeval, da se mora še isti večer zglasiti pri carinarnici v Barkovljah, od koder da bo avtovlak odpotoval. Preslepljen od teh besed mu je Michele res izročil bankovec za 5000 lir. Neznanec je nato izginil v glavni pošti, Damiani pa ves vesel odšel domov in se pričel pripravljati na pot.

Veliko pa je bilo njegovo presenečenje, ko je prišel ob določeni uri pred carinarnico v Barkovljah in tam zaman pričakoval omenjeni avtovlak. Končno se je le odločil in povprašal nekega carinika kako je z avtovlakom. Ko mu je slednji odgovoril, da so se z enakim vprašanjem do njega obrnile že tri druge osebe, mu je postalo jasno, da je postal žrtev spretnega sleparja, katerega je seveda takoj prijavil na policiji, ki je uvedla preiskavo in upa, da bo sleparja kaj kmalu izsledila, posebno še, ker sta ga opeharjeni Michele Damiani in pek Lena še dokaj natančno opisala.

Sv. Miklavž in žeparji

Včeraj in predvčerajšnjim na predvečer in na dan sv. Miklavža je bilo po mestu, posebno na Drevoredu XX. septembra izvršenih veliko število žeparskih akcij, od katerih bomo objavili samo dve največji, ki sta spretnim dolgoprstnežem prinesli okoli 144 tisoč lir. Tokrat sta bili žeparski žrtvi 46-letni Silvij Berloso iz Ul. F. Severo 59, kateremu je v tramvajskem vozu št. 1 med glavno železniško postajo in «Portici di Chiozza» neznanec iz notranjega žepa sukn jiča izmaknil denarnico s 140 tisoč lirami in osebnimi dokumenti, ter 29-letna Palmira Bagorda katero je neznanec v trgovini «Marisa» v Galeriji Protti olajšal za denarnico s 3400 lirami.

S kolesom v avtobusov blatnik

V Malem Repnu se je včeraj ob 8.20 zjutraj pripetila nesreča, katere žrtev je postal 28-letni Ivan Blažina iz Malega Repna 37. Ponesrečenec, katerega so prepeljali v glavno bolnišnico, je povedal, da se je ponesrečil v svoji vasi, kjer se je s svojim kolesom na nekem ovinku zaletel v blatnik avtobusa podjetja «La Carsica». Pri trčenju je kolesar padel ter si pri padcu poškodoval obe nogi ter levo lice, za kar se bo moral zdraviti okoli 10 dni.

Zakaj...?

ZAKAJ AIS ni smatral za potrebno postaviti tudi slovenskega napisa na svojo čitalnico v Ulici Trento, ko je že zamenjal dosedanjo napisno desko v angleščini z napisom samo v italijanščini? Ali se tudi pri AIS ravnajo po Palutanovih navodilih glede uporabe slovenščine?

* * *

ZAKAJ lastnik avtobusa, ki vozi skoro samo slovenske potnike iz Trsta v Prebeneg in nazaj, nima slovenskega napisa, ampak samo italijanski?

Šovinistična smet v tržaškem uradu

Včeraj v sredo 6. decembra sta prišli na finančni urad iz centralnega odbora za novoletno jelko dve tovarišici, da plačata predpisano takso 3.000 lir za dovoljenje za dve predstavi, ki se bosta vršili v soboto v Ljudskem domu v Trstu. Službujoči uradnik se je ves čas obnašal arogantno in ironično ter zahteval, da morata tovarišici plačati dvakratno takso, čemur sta se tovarišici energično uprli, ker je sl o s mo za eno dovoljenje za dve predstavi in zaradi tega je bilo treba plačati samo enkratno takso ne glede na število predstav. Končno je dežurujoči uradnik uvidel svojo zmoto in je zaklical, da da duška svojemu šovinističnemu duhu, ko sta se tovarišici že nekoliko oddaljili: S'cave, vigni ancora una volta qua che ve darò ben mi l'albero de Cappadano! Med čakajočim občinstvom je pa na smolo uradnika bil človek, ki je zabrusil uradniku v obraz: Vi gospod ris'e vredn, da ste na tem mestu in naj vas bo sram, da tako postopate s strankami. Prisotni so energični nastop stranke proti uradniku na tihem odobravali.

Toliko v vednost javnosti in oblastem, da bodo vedeli kaki ljudje so nameščeni na mestih, kjer pridejo v stik z občinstvom.

Nepošten kupec

Lastnik trgovine v Ul. Cavana 19, 65-letni Ulderich Servig, je že več mesecev tega ugotovil, da mu nekdo iz trgovine iz dneva v dan odnaša razno blago, zaradi česar se je končno le odločil in zadevo prijavil na policiji, njegov sum pa je padel na njegovega 19-letnega uslužbenca Ermanna Zanina iz Ul. Mazzini 53. Tako je policija pričela zasledovati osumljenega mladeniča, ga nekaj dni tega zalotila, ko je iz trgovine nesel neki predmet, ga aretirala ter odpeljala s seboj na policijsko postajo, kjer je po kratkem zaslišanju priznal, da je pričel krasti že pred štirimi meseci ter povedal tudi osebe, kamor je ukradeno blago prodajal. Na podlagi te njegove izpovedi je policija skoraj vse okradeno blago v vrednosti 250.000 lir našla in ga vrnila lastniku, tatiča prijavila sodišču pod obtožbo tatvine, kupce pa pod obtožbo neprevidnega nakupa.

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Četrtek 7. decembra
Ambrozij, Veselin

Sonce vzide ob 7.31, zatone ob 16.21. Dolžina dneva 8.50, Luna vzide ob 5.05, zatone ob 14.27.

Jutri petek, 8. decembra
Marija, Rodana

Umetniška razstava
Mike Maleša
v galeriji «Škorpijon»
je odprta vsak dan od 9 do 13 in od 16 do 20.

OF

Seja okrajnega odbora OF II. okraja bo danes 7. t. m. 19. uri na sedežu, Ul. Machiavelli 13.

Seja krajevnih tajnikov OF II. okraja bo danes 7. t. m. ob 20.30 na sedežu, Ul. Machiavelli 13.

OF I. okraja ima danes 7. t. m. ob 20 množični sestanek sektorja Gretta - Commerciale.

Seja sektorskega odbora OF Skedenj bo v četrtek 7. t. m. ob 19.30 na sedežu OF Skedenj.

Odbor za novoletno jelko bo imel svojo sejo v petek 8. t. m. ob 19. uri na sedežu OF v Škednju.

SEJA GLAVNEGA ODBORA ZA NOVOLETNO JELKO
bo jutri 7. t. m. ob 17. uri v Ul. Ruggero Manna 29.

PROSVETNA DRUŠTVA

PD «IVAN CANKAR» priredi danes 7. decembra v prostorih društva «Župančič» Ulica Molino a Vento št. 148 GREGORCICEV VECER s pričetkom ob 20.30.

Vabljeni so vsi ljubitelji in častilci goriškega slavčka.

PROSVETNO DRUSTVO V BARKOVLJAH sporoča, da je miklavževanje, ki je bilo najavljeno za soboto 9. t. m., preloženo na nedeljo 10. t. m. ob istem času in kraju. Miklavževanje je preloženo zaradi predstave «Rdeča kapica», ki bo v soboto popoldne in zvečer v prid novoletne jelke v Ljudskem domu v Trstu.

Odbor Prosvetnega društva Skedenj naproša vse tiste svoje člane, ki še niso poravnali članarine za leto 1950, da jo pred novim letom poravnajo na sedežu v Škednju.

***

Prosimo vse one, ki so 1945. leta prispevali v denarju Krajevnemu osvobodilnemu svetu na Opčinah za obnovitev dvorane Prosvetnega doma, da se javijo na sedežu Prosvetnega krožka — Opčine, Brinjeva ul. št. 7. Tajništvo

Naročite si
KOLEDAR OF 1951
za ceno 350 lir
Poleg koledarja prejmete za ta denar še tri knjige Prešernove knjižnice

SHPZ

PROSVETNA KONFERENCA V BORSTU

V petek 8. decembra ob 10 bo v Prosvetnem domu v Borštu prosvetna konferenca za dolinsko-miljski okraj.

Vabimo vse odbornike prosvetnih društev, da se konference gotovo udeleže.

SIAU

Seja Glavnega odbora SIAU bo danes 7. decembra ob 16 v Ul. R. Manna 29.

SINDIKALNE VESTI

Glavna skupščina pekovskih delavcev. Pekovski delavci so vabljeni na glavno skupščino, ki bo danes 7. decembra ob 18 na sedežu v Ul. Machiavelli 13.

Dnevni red je sledeč:

1) Pregled situacije po novi delovni pogodbi.

2) Ustanovni kongres Zveze enotnih razrednih sindikatov STO in imenovanje delegatov.

3) Ustanovitev pekovskega fonda, obramba in solidarnost.

ZAM

MLADINA II. OKRAJA bo priredila 17. decembra ob 20. uri na stadionu «Prvi maj» KULTURNO-ZABAVNO PRIREDITEV v prid novoletne jelke.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Al Cedro, Trg. Oberdan 2; Al Galeno, Ul. Giulia 114; Picciola, Ul. Orlani 2; Pizzul - Cignola, Corso 14; Seravallo, Trg. Cavana 1; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Škednju imata stalno nočno službo.

TRZASKA BORZA

Zlati šterling 8406-8450, papirnati šterling 1740-1770, dolar 686-689, telegrafski dolar 693-694, švicarski frank 158-159, francoski frank 170-175, avstrijski šiling 23 - 23.50.

Ne puščajte dragocenih predmetov v avtomobilih

V. R. Hare, namestnik direktorja za javno varnost tržaških policijskih sil obvešča javnost, da se množijo kraje dragocenih predmetov iz avtomobilov. Policija je v poslednjih šestih dneh aretirala šest oseb zaradi takih prestopkov. Apelira na lastnike avtomobilov, da ne puščajo dragocenih predmetov v avtomobilih.

CENTRALNI ODBOR ZA NOVOLETNO JELKO
TRST
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Svobodno tržaško ozemlje
UPRIZORI MLADINSKO IGRO

„Rdeča kapica"

veselo pravljico v treh dejanjih
V LJUDSKEM DOMU V TRSTU
(ULICA TEATRO ROMANO)
V SOBOTO 9. DECEMBRA 1950 ob 16. in 20. uri

Spisal: D. GORINSEK. — Režiser: pok. MILAN KOSIČ.
Inscenator: JOŽE CESAR.

OBCINSTVO OPOZARJAMO, DA JE VSTOP NA OBE PREDSTAVI DOVOLJEN SAMO Z VABILOM, ki ga dobite v Ul. F. Severo 5 b; pri Osvobodilni fronti I. okraja, Ul. Machiavelli 13-II; SHPZ, Corso Garibaldi 4; na okrajnem sedežu OF v Škednju; pri ASIZZ, Ul. R. Manna 29, Primorski dnevnik, Ul. Montecchi 6; v gostilni Ciril, Ul. S. Marco 21; v Dutkovi hiši v Nabrežini; v Sv. Križu pri Mariju Svabu štev. 343; na Opčinah na okrajnem sedežu OF.

Vsi oni, ki so se prijavili za abonma, pa še niso prejeli abonentske izkaznice, naj jo čim prej dvignejo «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5 b. Obenem bodo lahko dvignili vabilo za večerno predstavo «Rdeče kapice», ki bo v soboto 9. t. m. v Ljudskem domu.

Za novoletno jelko

Nabrežina, nabiralna pola 314 5.506, 315 11.570; Medja vas, nab. pola 313 1.960; Dramska družina - Sv. Križ 1.150; I okraj - Barkovlje, nabiralna pola 149 4.600, Belvedere, nab. pola 137,138, 139 7.710; II. okraj - Skoljet, n. pola 165 1.050, 166 4.400, Center mesta, n. pola 177 6.400, 176 2.100, 175 2.600, 172 1.615, Lonjer, 155 7.600, Lonjer 156 4.700, 157 6.900, Sv. Ivan, 158 620; I. okraj - Piščanci 134 4.100; IV. okraj nabiralna pola 243 2.250, 242 3.700, 245 11.570, 253 1.000, 252 800, 249 1.000, 250 2.100, 413 6.565, 387 1.950, 343 2.350, 383 1.600, 347 500; Prijatelji otrok na nabiralno polo 332 20.000; II okraj - nabiralna pola 180 (Sv. Just) 2.800, n. pola 181 (Sv. Just) 1.000, 182 (Sv. Just) 1.300, 179 (Sv. Just) 1.500, Sv. Vid 6.300, Sv. Alojz, nabiralna pola 168 9.800.

Zimovanje Planinskega društva

Tudi letos bo Planinsko društvo priredilo svoje že tradicionalno zimovanje, ki bo v Kranjski gori v «Domu pod Prisojnikom». Udeleženci bodo lahko izbirali med tremi skupinami, in sicer: od 26. decembra do 4. januarja; od 26. decembra do 1. januarja ali od 30. decembra do 4. januarja. Vsi udeleženci bodo imeli na razpolago smučarskega vaditelja.

Vpisovanje je vsak dan od 17. do 19. ure pri ZDTV, Ul. Machiavelli 13, II. Ker bo vpisovanje zaključeno že 11. decembra, prosimo vse udeležence, da se čimprej vpišejo!

DAROVI IN PRISPEVKI

V počastitev spomina male MIRNE KRALJ - CARLI darujeta družini Marino Kralj in Jogan Josip ob Miklavžu 2.000 lir za Dijaško Matico.

V počastitev pete obletnice smrti moža in očeta STANISLAVA MILKOVICA, ki je bila včeraj, daruje žena 500 lir za Dijaško Matico.

Tov. Bubnič Albin daruje za Dijaško Matico 1000 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 6. decembra 1950 se je v Trstu rodilo 5 otrok, umrlo je 10 oseb, porok pa je bilo 8.

Civilne poroke: geometer Spartaco Tangenelli in uradnica Luciana Tessutti.

Cerkvene poroke: učitelj Earl C. Christofferson in uradnica Daria Fiorelli, težak Giovanni Hrovatin in delavka Lidija Brezic, gasilec Arrigo Zamperlo in šivilja Doretta Živič, pomorščak Libero Ciano in likarica Silverija Zupin, čevljar Marcello Lagrange in šivilja Alfea Pavan, uradnik Ennio Gherlizza in delavka Luigija Ilvetti, upokojenec Vincenzo Iannuzzi in gospodinja Rosa Princi.

Umrli so: 88-letna Ana Russignan vd. Ulčigraj, 28-letni Sergio Ricordi, 76-letna Regina Benedetti vd. Verdelli, 84-letna Francesca Zibal vd. Bensi, 61-letna Rosa Bonivento por. Benella, 84-letna Giovanna Urbas, 68-letna Marija Kras, 58-letni Marcello Bassi, 58-letni Karlo Krismann, 78-letni Stefano Derin.

Odbor Enotnih razrednih sindikatov mešane stroke izreka družini

Petronio

najiskrenejše sožalje ob izgubi ljubljenega sina

REDA SPARTACA

Zahvala

DRUŽINA REDA SPARTAKA PETRONIA

se zahvaljuje zdravnikom in asistentom bolnice «S. M. Magdalena», vsem tovarišem iz bolnice, Združenju za socialno pomoč (Post - sanatoriale) in vsem ostalim organizacijam, tovarišem in prijateljem, ki so na kakršenkoli način izkazali svoje sočustvovanje ob težki izgubi dragega sina.

Gledališče Verdi

Danes zvečer je ob 20.30 premiera Mozartove opere «Figarova svatba». Predstava je za abonma A za vse sedeže.

V soboto bo ob 20.30 premiera Verdijeve opere «Rigoletto», za abonma B za parter in lože in C za galerijo in balkon.

DRUŽABNI VECER ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV

ZPD ERS sporoča svojemu članstvu, da bo v soboto 9. t. m. ob 20. uri na stadionu «Prvi maj» družabni večer. Poleg v vabilih navedenega sporeda bo tudi miklavževanje. Darila se sprejemajo isti dan od 16. ure dalje na stadionu.

Za družabni večer veljajo prav tako vabila namenjena za družabni večer 11. novembra.

RADIO JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 212.4 m ali 1412 kc)

CETRTEK 7. 12. 1950

6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v slov. in objava sporeda; 7.15: Jutranja glasba.

11.00: Oddaja za istrske pionirje (ital.); 12.00: Zabaven glasbeni spored; 12.30: Peter Iljič

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/II. nadst. - Telefon 11-32

Resnica v oči bode!

Diego de Castro se bori z mlini na veter, ko trdi, da v Beneški Sloveniji ni Slovencev

Diega de Castra je torej resnica v oči zbodla. Ni mogel preboleti izjave, ki jo je napisal švicarski list o beneških Slovencih. Skušal jo je uničiti s kupico protidokazov. Napovedal mu je vojno s peresom. Lahko bi ga tudi delno prepričal. Kljub vsej svoji dobri volji pa mu ne bo uspelo, da bi zbrisal Benečane z rodnih tal in jih prisilil, da bi se odpovedali svojim pravicam.

Te svoje želje ne bo uresničil kljub viharnemu dokazovanju, da govorijo Benečani perfektno italijanščino in da se včasih izražajo celo lepše kot sami Italijani v nekaterih krajih republike.

Piscu teh vrstic kaj radi pritrdimo. To nam ne gre v breme, ampak samo dokazuje, da Slovenci nismo ljudje, ki znamo samo svoj jezik. Z lahkoto se priučimo tudi drugih. Glede nerazumljivosti talijanskih narečij pa naj samo še enkrat spomnimo Diega na članek, ki je bil objavljen pred časom v našem listu, iz katerega je bilo razvidno, da sam De Gasperi, ki je vešč romanskih jezikov in je bil svoj čas knjižničar Vatikanske biblioteke, ni vedel kaj je bilo napisano na transparentih, ki jih je prebivalstvo iz Bolonje nosilo v povorki ob manifestaciji, kjer je imel vladni predsednik svoj govor. Prepričani smo, da se kaj takega nobenemu Jugoslovanu, ki bi videl napise v benečanščini, ne bi dogodilo. To pa iz enostavnega razloga, ker je beneško narečje tako vzhodno kot zahodno sorodno jugoslovanskim jezikom, da jih brez težav lahko razumemo.

Vendar mož noče mirovati. V nepomirljivem nasprotju s stvarnostjo sega celo v zgodovino in tam brska po dokazih, ki naj podprejo njegovo trditev, da že od leta 1419 dalje Benečani pišejo v uradnih spisih z latinščino in italijanščino.

Ta dokaz je zelo relativen. Latinščina ni bila takrat splošno uporaben jezik samo v Italiji, ampak tudi po drugih krajih Evrope. Sirila se je vzporedno s širjenjem rimske cerkve. Če pa so v Beneški Sloveniji takrat rabili latinščino in italijanščino za uradni jezik v občinskih in sodnijskih spisih, s tem še ni rečeno, da doma niso govorili v svojem jeziku. Zgodovina Slovencev (Milko Kos) ima na strani XXXI (viri in literatura) faksimile iz pisane bratovščine knjige cerkve sv. Marije v Černeji v Beneški Sloveniji iz leta 1497. Začetek se glasi:

«Fuscha s Prosenicha jest ostauila i sin suoi Michel slatich iedanaist bratine sfete Marie s Zergneu, da se ima stuoriti fsacho leto sa gnich dus mas dui...»

Ali se bo Diego lotil dokazovanja, da je to pisanje, ki je staro že 447 let, mešanica furlanščine in italijanščine, ali pa celo, da je pisano v latinščini?

Tudi ostalo pisanje Diega de Castra ne kaže naklonjenosti do Benečanov. Piše, da so bili najboljši bojevniki beneške republike. Pozablja pa dodati, da so morali biti najboljši, ker so jih vedno pehali v prve bojne črte, kjer so bili prisiljeni tolči po sovražniku, saj so si na tak način najbolje branili — svoje življenje, ne pa kot bi rad dokazal pisec — da so se s srcem tolkli za Benetke. Enako kot Benetke je z njimi ravnala liberalna Italija. Zato je malo čedno poveličevati junaštvo bataljonov «Nadiška dolina» in «Matajur», ki sta se leta 1915—1918 borila proti Avstriji. Se manj «fair» pa je, če kdo danes poveličuje njihov heroizem in v isti sapi zanika njihovo eksistenco in pravico do šol v njihovem jeziku.

Italija je videla v njih dobre borce, katerih življenja in prav vice je ne brigajo. Tudi danes tako? Diego je priporočal švicarskemu časnikarju, na si ogleda Benečijo, da bi videl dejansko stanje.

Prej kot kateremu koli bi to veljalo njemu, kajti mož je v svojem dolgem članku samo citiral devet članov Artura Manzana; devet člankov očitne neresnice in zlobnosti, ki je tudi značilnost pisanja Diega de Castra o narodni manjšini v Beneški Sloveniji.

Živinozdravniški vestnik

Živinozdravniški vestnik ne beleži v drugi polovici meseca novembra nobenega primera obolelosti živine na kužni bolezni v naši pokrajini.

Še iz prve polovice novembra je beležiti po 1 primer prašičje rdečice v Skocijanu, enega v Dolenjah in 1 primer obolelosti goveje živine na ustnem oprhu ali slinavki v Skocijanu.

Naročniki morajo sporočiti ukinitve vedno 1. ali 15. dne v mesecu, in sicer 15 dni pred rokom, od katerega dalje ne mislijo več prejemati lista.
UPRAVA

ARETACIJA

Policija je včeraj aretirala 57-letnega Struklja Ivana iz Gorice Ulica Baiamonti 6 in ga nato odpeljala v bližnje zaporę kjer bo moral Strukelj odsedeti 2 dni zaradi pijančevanja in motenja nočnega miru.

Seja občinskega upravnega odbora

Sinoči ob 18. uri se je v beli dvorani goriškega županstva sestal pod predsedstvom župana dr. Bernardisa občinski upravni odbor k svoji redni tedenski seji. Na tej seji bodo razpravljali predvsem o vprašanjih, ki se tičejo navadne uprave in bodo nato določili dan za prihodnjo sejo jesenskega zasedanja občinskega sveta.

KINO

VERDI, 17: «Alina», G. Lollobrigida.
VITTORIA, 17: «Ciklop», A. Bekker.
CENTRALE, 17: «Ženske in razbojniki», A. Nazzari.
MODERNO. 17: «Črna roža», C. Aubry.
EDEN, 17: «Junaški vodja», D. Del Rio.

IZPRED SODIŠČA

Odmev spora med sostanovalci

Družini Brezigar in Biasutti s Travnika 18 sta si že dolgo let v laseh. Stalno se prepirata in drug drugega tožita ter sta zaradi številnih razprav v tej zvezi že dobro znani bodisi na okrajnem kot na krajevnem sodišču.

Včeraj so na sodniji pregledali tožbo, ki jo je vložil zobotehnik Rudolf Brezigar proti sostanovalki 67-letni Heleonori Biasutti, v kateri jo je dolžil, da je po stopnicah odvračala ljudi, ki so k njemu prihajali na zdravljenje, češ da ni zobozdravnik, temveč le navaden čevljar, ki ne zna drugega kot trpinčiti ljudi in razmesariti čeljusti. V potrdilo, da so njegove pritožbe upravičene, je Brezigar navedel tri priče, ki so se nameravale zdraviti pri njem in katere naj bi Biasuttijeva pregovorila. Toda vse tri so včeraj pred sodnikom dr. Balarinom povedale, da so Biasuttijevo same vprašale, ali je Brezigar dober zobozdravnik in da jim ga je ta samo odsvetovala. Sklicujoč se na te izjave je javni tožilec zahteval za Biasuttijevo oprostitev, ker ni zakrivila kaznivega dejanja, na katero je tudi sodnik pristal. V kratkem bomo priča novi razpravi, pri kateri bo vlogo obtoženca igral Brezigarjev nečak Pischiutta in prizadete stranke pa Biasuttijeva. To pot bodo morali sodniki še tretjič poslušati vzroke nasprotja med tema dvema družinama.

Dvakrat je prekoračila mejo

Letošnjega novembra je prišla v Gorico 31-letna Ana Paoli iz Pistoie z odločnim namenom, da pobegne v Jugoslavijo in si tam poišče dela, ki ga v Italiji že dolga leta ni mogla najti. Ker ni v našem mestu iztaknila primernega kraja, kjer naj bi prestopila mejo, je šla v Trst in v tamkajšnji okolici uresničila svoj načrt. Toda nesreča, ki jo je preganjala na domačih tleh, ji je sledila tudi v Jugoslavijo, kjer so jo obmejne oblasti že nekaj dni po njenem prirodu vrnile v Italijo.

Med potjo se je ženska prehladila tako, da so jo tukajšnje finančne straže najprej spravile v bolnico. Toda čim se je počutila malo bolje, je skrivno vstala iz postelje, pobegnila iz bolnice in jo zopet popihala čez bodečo žico in v Jugoslaviji naletela na iste stražarje, ki so jo zopet vrnili domovini. Tokrat pa je italijanske obmejne oblasti niso več odpeljale v bolnico, temveč naravnost v zapor.

Včeraj so jo zaradi dvakratnega skrivnega prestopa državne meje obsodili na 2 meseca in 20 dni zapora ter plačilo 14.210 lir globe. Poleg tega bo morala poravnati še sodne stroške.

Miklavževanje v Pevmi...

Včeraj popoldne ob šestih se je v dvorani v Pevmi zbralo vse polno mladega sveta. Živžav je napolnil dvorano do zadnjega kotička. Odraslejši so prišli sami; mlajši v spremstvu matere. Z zanimanjem so pogledali, ko se je na odru zavesa razgrnila in se mesto toliko pričakovanega Miklavža prikazala ženica z metlo. Pometala je. Sredi dela pa ji je prišlo sporočilo, da je Miklavž najavil svoj prihod.

Prišel je s palico v roki in dvema angelčkoma. Hudič, črn z rdečimi rožički pa je na oder privlekel visoko naložen voz z darili.

Miklavž je otroke najprej nagovoril in jim želel, da bi bili bolj pridni kot doslej, kajti župnik in učiteljici se niso povoljno izrazili o njihovem vedenju. Toda dobrosrčnemu Miklavžu to ni bilo v prepreko, da ne bi s polnimi rokami razdal darila nestrpnim otrokom.

Parkelj je sicer marsikaterega otroka spravil ob veselje in mu izvabil grenko solzico, toda ta se je takoj posušila, čim je prevzel darilo in stopil z odra.

Ob zaključku se je Miklavž spomnil tudi pevcev. Za zahvalo so njemu in otrokom zapeli nekaj dobro ubranih pesmi.

...in v Štandrežu

V Štandrežu se je miklavževanje pričelo z nastopom lutkovnega gledališča. Igrali so Pavlihov cirkus. Otroci so se zelo zabavali.

Miklavž, ki je za tem v spremstvu hudička prišel na oder, je imel najprej kratek nagovor. Razdeljevanje je bilo prijetna zabava. Otroci so se veselili daril, le redki si niso upali na oder, ker so se bali rožičkov...

Dvorana je bila nabito polna. Okoli 50 ljudi zaradi premajhnega prostora ni moglo vanjo.

Miklavž v Dijaškem domu

V soboto 9. t. m. ob 16.30 bo Miklavž pred odhodom obiskal še Dijaški dom v Gorici, kjer bo obdaril vse dijake in dijakinje, ki se že dalj časa vneto pripravljajo na njegov sprejem. Upamo, da bo njegova košara polna samo dobrih, lepih in koristni reči, ki bodo ustregle željam vseh, marljivih in nemarljivih dijakov ter bodo prvim v nagrado, drugim pa v spodbudo k vestnejšemu učenju.

Iz Doberdoba

Mati padlega partizana iz Doberdoba se zahvaljuje Zvezi slovenskih žena v Italiji, ki je poskrbela za okrasitev groba njenega sina.

Pred volitvami v SIAU

Vse spletke sovražnikov delovnega ljudstva so zaman: Organizacija ljudske fronte raste in se krepi

Sovražniki delovnega ljudstva in njegove ljudske oblasti zaman poizkušajo v teh dneh, ko se vsi pošteni demokrati in antifašisti v našem okrožju pripravljajo na volitve, da bi vnesli s svojimi zastraševalnimi parolami zmedo in omahovanje med pošteno misleče antifašiste. Dovolj je, če vemo, da je v Bujščini naraslo število članov SIAU na 90 odst. volivnih upravičencev. To do začetka preteklega tedna, ko vpisovanje še ni bilo doseglo svojega viška.

Podobno je tudi v Koprščini, kjer je število članov s prvim decembrom doseglo zelo visoko število. Po vpisovanju še novih članov, ki se vsak dan priglašajo, bodo ob zaključku gornje številke še veliko višje.

Če pogledamo še prispevke našega delovnega ljudstva pri prostovoljnem delu v predvolivnem tekmovanju, nam je še bolj jasno, kako si naše ljudstvo odločno in z delom izboljšuje svoje življenjske pogoje. Tako je 1246 članov SIAU v Bujščini opravilo samo v preteklem tednu 4.883 prostovoljnih ur. Pripomniti moramo, da je to delo opravilo samo del članov SIAU iz osmih baz. Cestarji v Bujščini so se obvezali, da bodo opravili v enoletnem planu 4000 prostovoljnih ur. To obvezo so prekoračili za 3600 ur, ker so jih do sedaj opravili 7600. Zelo visoko zavednost so pokazali tudi delavci podjetja «Vodogradnje» v dolini Mirne, ki so prekoračili tekmovalni načrt za 130 odst. Enako tudi po drugih vaseh okraja.

Podobno je tudi v Koprščini, kjer je do sedaj med najboljšimi v preteklem tednu vas DEKANI, ker so člani SIAU posadili nad 40.000 borovih sadik. Opravili so tako v enem samem tednu 1530 prostovoljnih ur v tekmovanju za volitve.

Razsibani so tudi množični predvolivni sestanki po vseh volivnih bazah. Tako so bili v torek zvečer v Kopru na petih volivnih bazah dobro obiskani predvolivni sestanki. Na VII. volivni bazi je govoril o pomenu organizacije SIAU in volitev tov. Benussi Roman. Med drugim je razkrinkal protiljudsko delovanje nekaterih ljudi, ki jim ni prav nič mar bratstvo in enotnost med ljudmi vseh treh narodnosti, ki živijo na tem ozemlju.

Taka je profesorica Jolanda Depanger, ki je bila v nedavnih črnih časih velika prijateljica fašizma, njej podoben je tudi profesor Lucijan Milossi, ki vzgaja mladino v duhu pasivizacije. Oba sta tudi poslušna hlapca pri CLN. Nič ne zaostaja Italo Marzari, bivši lastnik tovarne krtač in metel v Kopru, ki je zagrizen fašist in špekulant, za kar je bil pred nekaj dnevi obsojen od ljudskega sodišča. Poleg teh je še nakaj tem podobnih ljudi.

Tudi po vaseh se tu pa tam najde še kakšen tak protiljudski element. Tako je neki Nereo Castro iz Sv. Lucije pred dnevi grozil z nožem svojemu očetu Romanu Castro, da se je moral dve noči skrivati zunaj svoje hiše. Oče Roman je namreč spoznal, da je prav, če se vpiše v SIAU in je to tudi napravil. Na množičnem sestanku, ki je bil 2. decembra so ljudje zahtevali, naj pride sin Nereo sam in pove, če se mu je mogoče zgodila kakšna krivica, ker tako nastopa. Ko so poslali po njega ga niso našli doma. Bil je v Trstu kamor je odšel najbrže po navodila.

Delovno ljudstvo Kopra, pošteni demokrati in protifašisti bodo vsem takim z udeležbo na volitvah povedali kam spadajo. Dobro jih pozna kako so za časa fašizma služili cunjastemu imperializmu. Seveda, se jim danes toži po istih lepih časih in bi radi, da bi se še povrnili.

Take ljudi, sovražnike bratstva in mirne graditve bo naše ljudstvo še nadalje razkrinkovalo. Ostali bodo osamljeni sredi žgočega ozračja ironizma vseh poštenih demokratov in protifašistov v našem okrožju.

Hvale vreden dar

Kmetnaproza Vanganel je darovala Dijaški matici v Portorožu 15.000 din.

Uprava Dijaške matice se v imenu odbora in v imenu dijakov iskreno zahvaljuje za tako veliko materialno pomoč. Kmetnaproza je s tem pokazala svoje pravilno umevanje o pomenu Dijaške matice za vzgojo naše šolske mladine.

IZGUBLJENE OSEBNE IZKAZNICE

Tov. MAZI ROZA iz Boninov je dne 1. decembra izgubila na cesti Koper — bivša postaja osebno izkaznico. S tem jo razglaša za neveljavno.

* * *

Tov. KODAZ MARIJA iz Buj, Budičnova Ul. št. 2, je izgubila osebno izkaznico. S tem jo razglaša za neveljavno.

* * *

Tov. BEMBIĆ MIRKO iz Topolovca je izgubil vojaško knjižico, uverenje o demobilizaciji in potrdila odlikovanj. S tem jih razglaša za neveljavne.

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

Naši kandidati za nedeljske volitve SIAU

TINELLI VIKTOR, Italijan, rojen leta 1923. Ze pod Italijo je začel delovati kot mladi komunist. Po razpadu Italije se je boril v italijanskih partizanskih edinicah pri IX. korpusu. Med vojno so mu fašisti

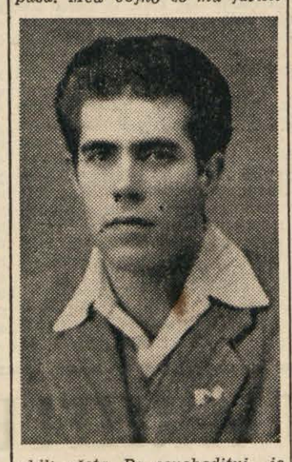

ubili očeta. Po osvoboditvi je postal mladinski aktivist ter komandant raznih mladinskih brigad pri obnovi in gradnji doma ter v Jugoslaviji. Odlikoval se je povsod s svojim vztrajnim in požrtvovalnim delom ter tako postal v tem času osemkratni udarnik. Tov. Tinelli je zelo priljubljen pri mladini.

PUCER VIKTOR, rojen 1923 v Novi vasi, kmet. Bil je tajnik

KLO za Sv. Peter, član okrajnega odbora SIAU. Aktiven delavec v mladinski brigadi komandanta Frenka.

RADIVO AVGUSTA, Italijanka iz Pirana, stara 55 let. Ena najbolj delovnih članic ASIZZ v Piranu. Ze leta 1944 je delala v ženski organizaciji. Je zelo aktivna pri vpisovanju članov v SIAU. Tov. Radivo je tudi članica okrajnega in okrožnega odbora ASIZZ.

Iz Semedele

Skromni, toda pridni

V predvolivnem tekmovanju je tudi Semedela v svoji skromnosti doprinesla svoj del. Člani SIAU so sodelovali pri raznih delih, predvsem pri popravilu vodovodne cevi, pri popravljanju cest in drugih delih. Prosvetno društvo je organiziralo kulturno prireditev s pestrim sporedom, ki je dobro uspela. Tudi drugače se pridno pripravljajo na volitve. Razdelili so članske izkaznice in imeli tudi več sestankov in posvetovanj.

Iz ene baze, ki je bila sedaj v Semedeli sta nastali dve zaradi preobširnosti terena in boljšega delovanja. Prva baza bo sedaj v Semedeli s sedežem v hiši, kjer je sedež KLO in druga v Giusterni, s sedežem v hiši gostilne, kjer ima sedež tudi prosvetno društvo.

Prosvetno društvo ima delavno dramsko družino in novi pevski zbor. Za slednjega je precejšnje zanimanje med članstvom in upamo, da bo sedaj nezaupanje do prosvetnega delovanja minilo, posebno, da bo mladina poleg plesa našla duševno razvedrilo tudi pri kulturnem delu.

S. Č.

Šmarje

Predvolivno zborovanje množičnih organizacij

Na poziv odbora SIAU so se v Šmarjah sestali 1. decembra vsi odbori množičnih organizacij ter razdelili delo za volitve, ki bodo 10. decembra. Največ je bilo govora o pripravah, za okrasitev dvorane in napravo slavoloka. To delo je prevzela mladina in je zato odgovorna. Za pripravo tehničnega materiala in izid volitev bo nekaj najboljših tovarišev skupno z učiteljstvom poskrbelo vse potrebno. Tajnik, predsednik Zveze borcev, tajnik in predsednik mladine, SIAU in ASIZZ, so odgovorni vsak za svoj sektor. Sklenili smo, da bodo množični sestanki posameznih organizacij čimprej, najkasneje do torka 5 decembra. Na teh sestankih bo postavljen tudi odbor za novoletno jelko. Da bomo tudi mi nudili našim otrokom novoletna darila so se vsi prisotni strinjali.

Tov. Jožko Stemberger je postavil vprašanje izobraževalnega tečaja in tečaja za nepismene, kar naj bi se takoj organiziralo. Imamo na razpolago učitelje, ki se zelo zanimajo, posebno pa tov. Evgen Batič, upravitelj osemletke na vasi. Poleg tega smo tudi govorili o vzgoji naših otrok in mladine, ki naj bi postala res tisto, kar vsi želimo.

Jožko

Dekani

Velika pogozdovalna dela na čast volitev

Pretekli teden so v Dekanih posadili okoli 22.000 sadik borovca. Delali so vsak dan. Opravili so do petka 820 prostovoljnih ur. V nedeljo 3. decembra pa je bilo na delu skupno 235 ljudi. Med temi precej vojakov JA. V 710 delovnih urah so posadili še nadaljnjih 18.000 sadik.

Poleg tega so vsak dan na gradbišču zadružnega doma. Od letošnjih investicij jim je ostalo še okoli 150.000 din. Na zadnjem zboru volivcev so določili, da bodo s tem denarjem razširili ovinke ceste, ki jih veže z glavno cesto.

V vsem okrožju so bili Dekančani v preteklem tednu najboljši v predvolivnem tekmovanju.

Konferenca borcev in aktivistov o predvolivnem tekmovanju po vaseh in mestih Koprščine

Kakor druge množične organizacije, tako se je tudi Zveza borcev in aktivistov vključila v SIAU. S tem je dobila možnost večjega sodelovanja z ostalimi organizacijami za izvedbo planskih nalog na vasi in v mestu. Vendar so naši borci tudi preje povsod sodelovali in skrbeli za uresničitev ciljev, ki so si jih zadali v NOB.

Ozrimo se nazaj na akcije, ki so jih izvedli borci pri gradnji Rižanske ceste ali pri bonifikaciji doline Rokave, pa bomo videli, da so navzlic nujnemu delu doma na kmetijah, gradbiščih ali tovarnah veliko doprinesli k prostovoljnemu delu. To dokazuje njihova zavest, da niso pozabili na težka in naporna leta borbe za osvoboditev.

Na konferenci, ki so jo imeli pretekli teden je bilo razvidno, da so bili borci kos svojim nalogam, kar dokazujejo doseženi uspehi. Pri tej priliki so sprejeli za Zvezo bodoče naloge, ki jih bodo tudi izvedli.

Tako so bili borci in aktivisti iz Sv. Antona med prvimi pri udarniškem delu domačega zadružnega doma. Zaostajali niso niti borci iz Kort, Smarij, Koštabone, Babičev, Pobegov in drugih krajev.

Na mestni konferenci v Piranu so se obvezali, da bo vsakdo od njih v sedanjem predvolivnem tekmovanju prispeval najmanj 10 delovnih ur. Sklenili so tudi, da bodo vztrajali z borbo proti vsakomur, ki bi hotel rušiti enotnost našega ljudstva in njegov elan pri gradnji socializma. Prediskutirali so tudi bodoče naloge vseh borcev pri izvajanju gospodarskega plana.

Dobro je uspela konferenca borcev v Kampel-Salari, kjer so bili navzoči vsi domači borci in katere sta se udeležila tudi tajnik okrajne organizacije ter član JA, ki je v zbranih besedah obudil spomine na junaško NOB. Tov. Umer je izrekel prepričanje okrajnega odbora, da bodo borci v Kampel-Salari tudi v bodoče izvedli svoje naloge.

Iz poročil pa je bilo razvidno, da so v tem letu dali nad 5450 prostovoljnih delovnih ur. Sodelovali so tudi pri postavitvi spomenika v Pomjanu in Gažonu ter v Poležih in pri proslavi partizanske brigade v Lokavcu. Poudariti moramo še, da je velik del borcev iz Kampel - Salare včlanjen v kmečki delovni zadrugi, kjer gradijo skupni dom in se trudijo za dosego splošnega gospodarskega napredka. Sinovi teh borcev so bili številno zastopani tudi v frontovski brigadi in v mladinski brigadi v Sečjolah.

Na vseh konferencah so si borci izbrali nove voditelje svojih organizacij in izjavil, da se bodo 100 odst. udeležili volitev SIAU.

Filatelistična razstava v Kopru

Prihajamo na zadnjo naših razstav po številu — filatelistično, ki nam kot vse ostale (Prešernova, socialistična tiska, umetniških slik fotoamaterjev in gospodarska razstava) daje dober pregled znamkovnih izdaj v Kopru ter v obeh conah STO od leta 1944 (glede Jugoslavije) odnosno 1945 (glede STO) dalje. Tudi tu je videti, da sta Jugoslavija in VUJA gledale na to, da z rednimi in posebnimi izdajami znamk podčrtata pomen tega ali onega političnega, kulturnega ali športnega dogodka v svoji domovini, ali počastita znamenite osebnosti (Prešeren, Košir, Vuk Karadžic, Njegoš Petrovič itd.), odnosno, da se oddolžita spominu epične NOB ali pa dobrodelnih akcij Rdečega križa.

Filatelistična razstava dokazuje pri vseh izdajah znamk visok razvoj tehnike jugoslovanskega tiska in polaganje važnosti organov ljudske oblasti tudi na umetniško dovršenost samih snovi, upodobljenih v znamkah.

Mi smo bili še pod peto in nasiljem nacifašizma, ko so v osvobojenem delu Titove Jugoslavije v decembru 1944 in januarja 1945 priredili prvo začasno izdajo poštnih znamk s pretiskim «Demokratična federativna republika». Nato se vrstijo od februarja do junija 1945 že prva, druga in tretja redna izdaja frankovnih in porto znamk. Posebno frankoznamke III. izdaje imajo lepe motive iz partizanskih bojev.

Že 2. avgusta 1945 so dobili Jugoslovani prvo spominsko znamko obletnice antifašistične ljudske skupščine Makedoncev v samostanu Prohor Pčinski. V septembru in oktobru istega leta pa imamo že dve znamki v korist Rdečega križa in v proslavo prve obletnice osvoboditve Beograda. Posebno lepe so znamke iz novembra 1945 ob sklicanju ustanovodajne skupščine v Beogradu. Ob tej priliki je bil izdan tudi znamkovni blok. In tako potekajo izdaje leto za letom.

Idejnega tvorca in nekako iznajditelja poštnih znamk Slovenca v osebi Lovrenca KOSIRJA (1804-1868) smo proslavili s posebno lepo znamko, ki ima še pismen dostavek.

Tudi leto 1949 je prineslo v filateliji zanimivosti. Najprej v lepih barvah in velikosti izdane Prešernove znamke ob 100-letnici njegove smrti. Prav tako niso šli neopaženo mimo znamk smučarski leti v Planici z odtisom skakalnice in Planice. Za 1. maj smo bili presenečeni s serijo lepih znamk s oprsjem Tita. Poleg spominske znamke na obletnico ustanovitve republike Makedonije smo na 29.11. ob obletnici zasedanja AVNOJ dobili prav tako lepo izdelane znamke z grbi posameznih jugoslovanskih republik.

Takoj v začetku 1950 smo izkazali priznanje graditeljem avtoceste «Bratstvo in edinstvo». Za tem se je Jugoslavija spomnila stoletnice železnic s slikami lokomotiv od prve iznajdbe do današnjih modernih.

Sledijo še izdaje VUJA tako frankovnih kot portovnih znamk. Večina ima pretiske. Leta 1948 je prišla na dan znamka v proslavo prvomajskega praznika, v jeseni istega leta pa znamka o prvi razstavi gospodarske delavnosti v Kopru. S pretiskom smo se tudi v Istrskem okrožju udeležili filatelistične proslave 100-letnice železnic v Jugoslaviji in še isto leto dobili nove avionske znamke (stik dveh rok), s srpom in kladivom ter ribiča z mrežo, kmeta z osličkom «1. maj 1950» in v lepih barvah nove porto znamke, na katerih so upodobljene ribe.

Kot rečeno, prireditelji so tudi s filatelistično razstavo pokazali splošen napredek delovnega ljudstva Jugoslavije in našega okrožja.

Pevske vaje SKUD v Kopru

Okrajni odbor E S Koper, odsek za kulturo javlja, da se s ponedeljkom, 11. t. m. pričnejo ponovno redne vaje pevskega zbora SKUD Koper.

Vaje bodo v istih prostorih kot običajno.

Vabimo vse pevce, da se teh vaj udeležijo.

Sprejemamo tudi nove člane.

Pustolovščine dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni

JAROSLAV HAŠEK

22. PREVEDEL PROF. DR. FRAN BRADAČ
ILUSTRIRAL DR. ROBERT HLAVATY

«In cele noči ne morete spati, kajneda? Revma je zelo nevarna in huda bolezen, ki povrh še boli. Mi tukaj imamo z revmatiki že dobre izkušnje. Brezpogojna dieta in naš način zdravljenja sta se prav dobro obnesla. Pri nas boste prej zdravi kakor v Pištjanih in odkorakate na fronto, da se bo kar prašilo za vami.»

Obrnil se je k sanitetnemu podčastniku:

«Pišite: Švejk, popolna dieta, dvakrat na dan izprati želodec, enkrat na dan klistir; kako bo dalje bomo videli. Za zdaj ga odvedite v ordinacijsko sobo, izperite mu želodec in nato mu dajte klistir, toda izdaten, tako da bo klical vse svetnike na pomoč in da se bo njegova revma ustrašila in pobegnila iz njega.»

Obrnivši se nato k vsem posteljam, je imel govor, poln lepih in modrih misli:

«Nikar ne mislite, da imate pred seboj osla, ki mu lahko vse natvezete. Mene vaše vedenje nikakor ne bo spravilo iz ravnovesja. Vem, da ste vsi sami simulantje, da hočete dezertirati. In temu primerno tudi z vami ravnam. Takih vojakov, kakor ste vi, sem imel v življenju že sto in sto. Na tehle posteljah je ležalo nešteto ljudi, ki jim ni nič drugega manjkalo kakor vojaški duh. Medtem ko so se njihovi tovariši bojevali, so ti mislili da se bodo na postelji valjali, dobivali bolniško hrano in čakali, da mine vojna. Ampak sakramensko so se zmotili in vi vsi se boste tudi sakramensko zmotili. Še čez dvajset let boste kričali v spanju, ko se vam bo sanjalo, kako ste pri meni simulirali.»

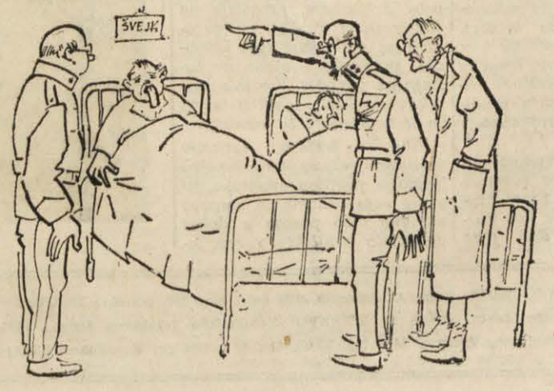

«Pokorno javljam, gospod obrarct,» se je hitro oglasilo s postelje pri oknu, «jaz sem že zdrav, že ponoči sem opazil, da je naduha prenehala.»

«Kako se pišete?»

«Kovarik, pokorno javljam, dobiti bi moral klistir.»

«Dobro, klistir dobite še za na pot,» je odločil dr. Grünstein, «da se ne boste pritoževali, kakor da vas tukaj nismo zdravili. Tako, in zdaj vsi marodi, katere sem bral, za podčastnikom, da bo vsak dobil, kar mu gre.»

In res je tudi vsak dobil pošteno porcijo, ki jo je imel predpisano. In medtem ko so nekateri skušali vplivati na izvrševalce povelja s prošnjami ali grožnjami, češ da se bodo tudi dali uvrstiti v saniteto in da se utegne zgoditi, da jim bodo oni nekoč padli v roke, se je Švejk junaško držal.

«Nič mi ne prizanašaj,» je spodbujal biriča, ki ga je klistiral, «misli na svojo prisego! Tudi ko bi tukaj ležal tvoj oče ali tvoj lastni brat, klistiraj ju, ne da bi trenil z očesom! Misli si, da na takih klistirih stoji Avstrija — in zmaga bo naša!»

Drugi dan pri viziti je dr. Grünstein vprašal Švejka, kako mu ugaja v vojaški bolnici.

Švejk je odgovoril, da je to dobro in plemenito podjetje. Za plačilo je dobil isto kakor včeraj, pa še aspirin in tri praške kinina, ki so mu jih natresli v vodo.

Niti Sokrates ni pil svoje čaše trobelike tako mirno kakor kinin Švejk, na katerem je dr. Grünstein preizkušal vse stopnje mučenja.

Ko so zavijali Švejka v mokro rjuho v navzočnosti zdravnika, je odgovoril Švejk na njegovo vprašanje, kako mu je to zdaj všeč:

«Pokorno javljam, gospod obrarct, da je to kakor na plavarni ali v morskem kopališču.»

«Ali imate še revmo?»

«Pokorno javljam, gospod obrarct, da se revma nikakor noče izboljšati.»

Švejka so mučili še naprej.

Tačas je imela vdova po generalu pehote, baronka von Botzenheim, veliko skrbi, da bi izsledila tistega vojaka, o katerem je nedavno poročala «Bohemie,» kako se je dal voziti, on, pohabljenec, na bolniškem vozičku in klical: Na Beograd! Saj je zaradi teh patriotičnih izjav pozivalo uredništvo «Bohemie» svoje bralce, naj zbirajo denar za lojalnega junaka — pohabljenca.

Slednjič je policijsko ravnateljstvo dognalo, da je to Švejk, in potem ga ni bilo težko najti. Baronka von Botzenheim je vzela s seboj svojo družabnico in komornika s košaro ter se odpeljala na Hradčane.

Revica gospa baronka niti ni vedela, kaj pomeni, če leži kdo v vojaški bolnici garnizijskega zapora. Njena vizitka ji je odprla vrata jetnišnice, v pisarni so bili z njo zelo vljudni in čez pet minut je že vedela, da leži «der brave Soldat Švejk,» po katerem je spraševala, v tretji baraki, na postelji štev. 17. Z njo je šel sam dr. Grünstein, ki vsega tega ni mogel razumeti.

Švejk je ravno sedel na postelji po običajni dnevni turi, ki jo je predpisal dr. Grünstein, okrog njega so stali shujšani in izstradani simulanti, ki se doslej še niso vdali in so se žilavo borili z dr. Grünsteinom na polju brezpogojne diete.

(Nadaljevanje sledi)

Trst je služil in bil namenjen svojemu zaledju

(Iz posega tov. dr. Dekleve v diskusiji na konferenci KP STO v nedeljo 26. nov.)

Nadaljevanje in konec

Na mnogih linijah od katerih je imel Trst velike dohodke, te ladje ne obratujejo. Tudi Liberty ladje, ki so bile dodeljene Tržaškemu Lloydu za del v vojni potopljenih ladij, vršijo službo za Italijo. ZVU bi morala v duhu mirovne pogodbe takoj zahtevati od Italije izročitev vseh ladij, ki so bile dne 3. 9. 1943 last Tržaškega Lloyda in istočasno pomagati tudi lastnikom tržaških ladij, da dosežejo povračilo za ladje, ki so bile potopljene med vojno. In teh ni malo. Saj je izgubil Tržaški Lloyd leta 1940. 6 enot z 51 tisočimi tonami, leta 1941. 32 enot z 259 tisoč tonami, 1942. 11 enot z 72 tisočimi tonami, 1943. 16 enot z 141 tisočimi tonami, 1944. 5 enot za 65 tisoč tonami. Ogromno važnost tega ladjevja ni potrebno poudarjati, saj je vsakomur znano, da bi Lloydovo ladjevje prinašalo Trstu dragocene devize, povečalo promet tržaški luki in znatno zmanjšalo brezposelnost.

Ne bom našteval še ostalega premoženja, ki je postalo v smislu določb mirovne pogodbe last Tržaškega ozemlja. Navedena dejstva že zadostujejo za ugotovitev osnovne gospodarske politike na tem področju, in sicer, da so po krivdi ZVU in v nasprotju z določbami mirovne pogodbe tržaško gospodarstvo in finance vključene v italijanski gospodarski finančni sistem na škodo tržaškega gospodarstva in financ; da v nasprotju z določbami mirovne pogodbe ZVU še vedno dopušča, da Rim upravlja, razpolaga in zapravlja ogromno premoženje Tržaškega ozemlja na škodo razvoja tržaškega gospodarstva in njegovih financ. Če je tako, je naša naloga borba, da se to stanje spremeni in da možnost s tem tržaškemu gospodarstvu za samostojen razvoj.

Le bežno se hočem še dotakniti vprašanja, kaj prinaša vključitev Trsta v italijanski gospodarski sistem naši industriji, najvažnejšemu sektorju tržaške dejavnosti. Po uradnih podatkih izkoriščajo ladjedelnice Sv. Marka le 70% svoje produktivne zmogljivosti, tovarne strojev Sv. Andreja 68%, tovarna testenin do 33%, industrija cigaretnih papirčkov le 26% itd.

Zal ne kaže ta nerožnat položaj tržaške industrije simptomov zboljšanja. Klasična tržaška industrija n. pr., to je ladjedelništvo živi iz dneva v dan v pričakovanju naročil in od podpore, kar dokazuje okolnost, da so naše ladjedelnice prejela iz fonda lir v razdobju 3.4.1948 do 30.5.1950 skoraj 10 milijard lir podpore. Poleg tega je Italija samo v tekočem letu nakazala ladjedelnicam prispevek preko 5 milijard lir za izgradnjo ladij, ki se gradijo za njo. Železarna ILVA, ki je še vedno v sklopu Fin-siderja, je odvisna od svoje centrale v Genovi, ki ima posejanih po Italiji čez 26 obratov, ki se razvijajo in napredujejo tudi na škodo interesov tukajšnjega obrata. Nasprotno Aquila, ki je investirala posojilo 2 milijard 700 milijonov lir da zviša dosedanjo zmogljivost obrata nad 600 ton letne proizvodnje, je podjetje Gaslini, ki je prejelo 300 milijonov lir za obnovo svojega podjetja, delalo v preteklem polletju le 10 dni na mesec. Kakor vidimo že iz teh nekaj primerov so bila velika industrijska podjetja finančno podprta, ne da bi bila s tem rešena kriza. Na drugi strani pa ne smemo prezreti, da so bili srednja in mala industrija ter obrtništvo, o kateri izkoriščeni zmogljivosti ni podatkov, popolnoma zanemarjeni, čeravno obsega srednja in mala industrija ter obrtništvo približno 7000 podjetij, ki zaposlujejo mnogo več delavcev kot velika industrija. Kritičen položaj, v katerem nahajamo našo industrijo, potrjuje tudi število brezposelnih, ki niha v najboljšem obdobju zaposlenosti od 18 do 20 tisoč oseb in ki se dvigne v zimskem času do 25 tisoč enot. Med stalno nezaposleno delovno silo je najmočneje zastopana industrija, ki šteje po podatkih od 30. septembra t. l. 11.307 enot, trgovina 6.051, trgovinska mornarica 1.500, medtem ko je okrog 600 brezposelnih javnih nameščencev.

Tudi trgovina ne kaže bolj optimistične slike zaradi vedno bolj pojemajoče kupne zmogljivosti prebivalstva. Dokaz kritičnega stanja trgovine so vedno bolj množeči se primeri stečajev in veliko število menjalnih protestov, ki so dosegli v zadnjem mesecu nič manj kot 56 milijonov lir.

Obrnimo bežno našo pozornost še na finančno stanje Trsta. Iredentisti so računali, kakor se gotovo spominjate, da bo znašal letni deficit državnega proračuna angloameriškega področja Tržaškega ozemlja najmanj 20 milijard lir in so na tej osnovi sklepali, da je Trst mrtvo rojeno dete. Z njimi se je strinjal tudi gen. Airey. Danes lahko ugotovimo, da se nisо ostvarila katastrofalna predvidevanja. Po objavljenih proračunih bi moral znašati primanjkljaj za obe polletji 1949 leta okrog 8 milijard in 1 četrt lir. Dejansko je znašal nekaj okoli 6 milijard in pol. V prvem polletju 1950 je bil predviden primanjkljaj 4 milijard in 160 milijonov lir, znaša pa okoli 1 milijardo. Za drugo polletje je predviden primanjkljaj približno 4 milijard in pol. Za enkrat ne vemo, koliko bo znašal. Na vsak način vidimo iz do sedaj objavljenih statističnih podatkov, da so bili dejanski primanjkljaji mnogo manjši, kakor so bili predvideni. Primanjkljaji se krčijo, čeravno izdatki stalno naraščajo. Krčijo se zato, ker je donos davkov mnogo večji kakor je bil proračunan. Kakor omenjeno je bil predviden primanjkljaj za drugo polletje tekočega leta na 4 milijarde in pol. Toda v tem znesku je vsebovana podpora italijanske vlade v višini 2 milijard 200 milijonov za gradnjo ladij, ki se gradijo za račun Italije. Če odbijemo ta znesek od predvidenega primanjkljaja, bi znašal deficit proračuna za drugo polletje tekočega leta le 1 milijardo 690 milijonov lir. Prezreti ne smemo dejstva, da so proračuni pasivni le zaradi primanjkljaja v izrednem proračunu, ki obsega izdatke za javna dela za obnovo ladjevja itd. Sam redni proračun tudi za drugo polletje izkazuje višek nekaj nad 3 milijarde 250 milijonov lir. Kakor vidite, se niso uresničila ne predvidevanja iredentistov in šovinistov, niti ne gen. Aireya. Nasprotno Trst se je izkazal za finančno vitalno telo.

Med izdatki dejavnih in občinskih proračunov je najvišja postavka za osebje. V dejavnem proračunu znaša ta postavka v kateri so vneseni policija, gasilci in drugi nameščenci, nekaj nad 10 milijard. Razumljivo je, da zavzema ta postavka tako visoko mesto, če upoštevamo, da je v državnih in samoupravnih službah nad 33 tisoč oseb, to je 35% za delo sposobnih ljudi, medtem ko je znašal ta odstotek pred prvo svetovno vojno komaj 4 procente, a za časa fašističnega režima okoli 8 procentov. Za podporo krajevnih teles se uporabi 1 milijarda 700 milijonov lir, ki se v glavnem razdeli za kritje pasivne tržaške občine in province. Posebno pozornost izrednega proračuna vzbuja letni izdatek od približno 6 milijard in pol za javna dela. Glede smotrnosti načrtovanja javnih del se je že večkrat javno razpravljalo in kritiziralo. V splošnem se je ugotovilo, da visoke zneske iz tega fonda uporabljajo nesmotrno in ne glede na večjo ali manjšo nujnost javnih del.

Glavni donosi državnega proračuna kakor tudi občinskih proračunov izvirajo iz neposrednih in posrednih davkov, carin in trošarin. Med posrednimi in neposrednimi davki je izredno velika razlika na škodo gospodarsko šibkejših davkoplačevalcev, katerih prejemke v večini primerov ni mogoče odtegniti davčnemu vijaku. Medtem ko so se neposredni davki povišali od 1938 do sedaj približno za 6krat znaša povišanje trošarin, ki so glavni steber občinskih financ, najmanj 35-kratni predvojni znesek. Iz tega sledi, da premožnejši sloji meščanov plačujejo proporcionalno drobtinice za kritje državnih in občinskih izdatkov, medtem ko delovni del prebivalstva nosi glavno breme proračunov. Borba delovnih množic, ki jo bo treba krepko nadaljevati proti izkoriščanju s posrednimi davki, ni ugodno odjeknila na našem področju, ne našla potrebnega odmeva. Ravno tako je naletela na gluha ušesa zahteva po sorazmernem obdavčenju, to je po obdavčitvi posameznega davkoplačevalca sorazmerno z njegovimi dohodki. Pri iskanju virov za kritje proračunskih izdatkov in zvišanje dohodkov ni prišel do izraza socialni vidik, ki bi moral biti odločilen v industrijskem mestu z visokim številom proletariata, z visokim odstotkom brezposelnih in zaposlenih v javnih službah, ki malo donašajo.

Kakor sem že v uvodu omenil, sem se dotaknil le nekaterih osnovnih vprašanj, ki odločilno vplivajo na gospodarsko in finančno stanje našega področja, ne da bi si s tem domišljal, da je s tem izčrpana vsa problematika.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Državne finance in izdatki za oboroževanje

Po podatkih iz uradnih virov je sestavila AEF pregled izdatkov za oboroževalne namene držav Marshallovega bloka, v primerjavi s celokupno vsoto državnih izdatkov posamezne države v letošnjem letu in v odstotkih celokupnega narodnega dohodka posamezne države. Stevila pomenijo milijarde domače valute vsake naštete države.

	celokupni drž. izdatki letno	izdatki za vojaške potrebe 1950	51/52	52/53	v odst. vseh izd.
Belgija	64,4	8,5	13,2	—	13,2
Danska	2,3	0,46	0,61	—	20,0
Francija	2.218,0	420,0	750,0	875,0	18,9
Zap. Nemčija	13,0	4,6	—	—	35,4
Grčija	5.245,0	1.760,0	—	—	33,6
Italija	1.397,0	380,0	—	—	27,2
Holandska	3,5	0,85	0,912	—	24,3
Norveška	2,3	0,38	0,38	0,33	16,5
Portugalska	5,4	1,24	—	—	23,0
Švedska	4,8	0,84	1,35	1,35	17,4
Turčija	1,5	0,46	—	—	30,5
Vel. Britanija	3,5	0,88	1,0	1,3	25,1

Izdatki ZDA se bodo, kakor smo že omenili in kar se potrjuje z najnovejšimi zahtevami Trumana ameriškemu parlamentu za odobritev dodatnih kreditov, zaenkrat držali na višini okrog 50 milijard dolarjev. V primerjavo navajamo, da so znašali izdatki v vojne namene v času druge svetovne vojne (v milijonih dolarjev):

1940-41	6.202
1941-42	26.011
1942-43	72.109
1943-44	87.039
1944-45	90.029

Iz izjav generalov Jodla in Kaitela na nürnberškem procesu izhaja, kakšna sredstva so bila porabljena za nemško oboroževanje tik pred vojno in prvo vojno leto. Na dan 31. marca 1938 je imela Nemčija opremljenih 27-28 divizij, stroški oboroževanja so bili kriti v glavnem iz «Mefo»-kreditov, ki so dotlej dosegli vsoto 12 milijard mark. V finančnem letu 1937-38 so znašali izdatki v vojaške namene 9 milijard mark (od tega 3,25 milijard iz «Mefo» kreditov), v fin. letu 1938-39 so dosegli oboroževalni izdatki že 11 milijard mark. (77 milijard predvojnih lir).

Na podlagi novejših informacij treba računati, da se bodo izdatki v vojaške namene še povečali. Seveda pomeni ta razvoj obenem povečanje inflacijskega pritiska in seveda znižavanje življenjskega standarda, ker gre v povsem neproduktivne namene velik odstotek narodnega dohodka, obenem pa odtegne oboroževanje velike množine raznovrstnega blaga civilni potrošnji in neizmerno povečuje davčni pritisk. Koliki del narodnega dohodka odpade na vojaške izdatke, pokaže naslednja razpredelnica:

	v odst.
Vel. Britanija	33
Belgija	29
Avstrija	25
Italija	24
Holandska	24
ZDA	19,5
Francija	19
Turčija	17
Švedska	16
Švica	15,6

Vsi navedeni podatki slonè na uradnih virih, zato so števiła v resnici najbrže znatno višja.

Tihotapstvo zlata med Švico in Italijo

Po poročilu iz Milana se je oktobra in menda tudi novembra nadaljevalo tihotapljenje zlata iz Švice v Italijo. Računajo, da je prišlo v Italijo, pod imenom «zlate vrvice odn. nitke» samo v oktobru za okrog 30 milijonov švicarskih frankov zlata. To zlato menda nato tihotapijo v Francijo, kjer ga prodajajo na pariški črni borzi za zlato, ki je zadnje čase zelo «delavno».

Slovenski pomorščaki čutijo potrebo po svojem strokovnem glasilu

Da ne bomo vedno pasivni in zatirani!

Morje je okno v svet! — Pomembnost in resničnost tega stavka so spoznali vsi narodi sveta že zdavnaj in vsak narod se je boril za svoj del obale, vsak narod je ljubosumno gledal na svoje sosede in tekmoval z njimi za večji vpliv na morju. Narodi v notranjosti kontinentov so sicer živeli življenje kontinentalcev, toda zavedali so se, da prav zaradi tega, ker nimajo morja, ne morejo igrati vplivnejše vloge v svetu.

Močnejši narodi, ki so si v daljših ali krajših obdobjih prilastili obale raznih morij, so s skrbjo pazili na svojo posest in, da bi to svojo posest ohranili ter jo morebiti še povečali, so ovirali vse manjše in podrejene narode pri njihovih težnjah in poizkusih priti do morja in se uveljaviti na njem. Ti manjši narodi so morali igrati vedno pasivno vlogo ali pa so bili celo zatirani po svojih okupatorjih.

Tudi slovenski narod je eden teh. Že pred mnogimi stoletji so prišli naši praočetje do obal severnega Jadrana. Toda ko so se hoteli uveljaviti na morju, spoznavši njegovo veliko korist, so se dvignili njihovi nasprotniki in kruto zagospodovali nad njimi. Benečanski lev je dvignil svojo glavo, zarjovel in planil nanje. Ko je minula njegova moč, so se pojavili drugi. Črnoglavi avstrijski orel je razprostrl svoja krila nad naše kraje. Tudi ta je propadel, a pojavili so se novi sovražniki, ki so s svežnjem in sekiro tlačili naš slovenski narod.

Tako je trpel slovenski narod pod tujimi osvajači vse do današnjih časov. V stalni borbi za obstanek ojekleneli duh našega naroda pa je končno strl sovražnika in se skupno z ostalimi narodi Jugoslavije osvobodil. Končno se je uresničil sen mnogih naših očetov. Jugoslovanska vojska je vkorakala v Trst, osvobojena je bila tudi slovenska obala. Toda to veselje ni trajalo dolgo. Zemljelačni tujci so spet posegali vmes ter začrtali krivično mejo v živo meso slovenskega naroda. Prav blizu obale teče meja, toda k obali ne.

A možnost priti na morje nam je dana. Ljudska oblast v coni B podpira upravičene težnje slovenskega naroda po svoji obali. In danes lahko rečemo, da je že mnogo storjenega v tem pogledu. Prvi slovenski pomorski zavod je že dal svoje prve sadove. Mladi slovenski pomorščaki že plovejo po širnih oceanih. Slovenskim sinovom, ki so se odločili za morje, ni treba več v tuje šole, imajo svojo šolo, sicer komaj ustanovljeno, toda močno in hitro se razvijajočo.

Pred nami pa se je pojavilo novo vprašanje, ki je pravzaprav že prej obstajalo in ki ga ne smemo prezreti. To je vprašanje povezave med seboj, vprašanje kulturnega udejstvovanja slovenskih pomorščakov — vprašanje časopisja. Dijaki, ki dokončajo šolo, odidejo v svet in kmalu ni več slišati kaj o njih. Le najboljši prijatelji ostanejo v medsebojnih stikih, druge pa ne veže več skupaj nobena stvar. Mnogo je tudi ostalih slovenskih pomorščakov, ki plovejo na velikih prekooceanskih, ki delujejo v raznih pomorskih podjetjih in ustanovah, ki pa ne vedo drug za drugega.

Zato je potrebno, da se pristopi k izdaji časopisa, revije, zbornika ali nekaj sličnega, k izdaji glasila, ob katerem bi se združili vsi slovenski pomorščaki. Saj ima dandanes skoraj vsako društvo, vsaka organizacija, celo manjše edinice svoje glasilo, v katerem se kaže njihovo delo, ustvarjanje, njihovi uspehi. Ni pa še nobene organizacije, ki bi združevala vse slovenske pomorščake, ni še nobenega glasila, v katerem bi mogli objavljati vsa naša prizadevanja kjer, bi našlo naše kulturno življenje svoje torišče, da se še naprej razvijalo, kjer bi se pokazala naša pomorska zavest. Izgubljamo se v malih in redkih člančičih po raznem časopisju, polemiziramo med seboj, kaj bi lahko bilo in kako naj bi bilo, k resnemu delu pa ne pristopimo. Minulo je že nekaj let, pa vendar še ne more reči, da je na tem področju kaj storjenega. Na Pomorskem tehnikumu v Piranu so že bili storjeni poskusi z izdajanjem mesečnika «Slovenski pomorščak», ki je bil razmnožen na ciklostil. Izšli sta dve številki in potem se je delo spet ustavilo. Kljub trudu nekaterih dijakov ni bilo uspeha. In zakaj ne? — Brez zadržkov lahko rečem, da zato, ker ni bilo prave podpore s strani njihovih nadrejenih. Dijaki sami niso mogli uspeti, ker ni bilo med njimi neke sile, nekega organizatorja, ki bi jih vodil in izpodbujal pri delu. Vsekakor pa je bil to hvale vreden poskus, katerega ne gre zanemarjati in katerega je treba po možnosti zopet oživiti. Ne smemo pa ostati samo pri takih malih poskusih, sploh se ne smemo ukvarjati samo s poskusi, pristopiti moramo k neki stvari. Z vztrajnostjo se moramo lotiti dela in končno nehati s to neodločnostjo.

Pri vsem tem pa se mora upoštevati tudi dejstvo, da naj sodelujejo pri glasilu vsi slovenski pomorci, vsi ljubitelji morja, kajti to naj bo glasilo vseh slovenskih pomorščakov, pa naj so v trgovinski ali vojni mornarici, na morju ali na kopnu. Pokazati moramo, da smo končno le prišli na morje in da hočemo na njem ostati ter se tudi uveljaviti. Mnogo Slovencev se je že udejstvovalo v pomorski službi, mnogo jih je še na morju. Poleg tega pa rastejo sedaj nove, mlade sile slovenskega pomorstva — naši mladi pomorščaki odhajajo na morje in prvi so se že uspešno izkazali. Ne smemo teh naših uspehov pustiti tako v nemar! To mora ostati zapisano, da bodo vedeli vsi naši ljudje, tudi naši sovražniki, da bodo vedeli o tem vsi naši potomci. Zato ne odlašajmo več, pljunimo v roke in zgrabimo za delo.

FR-EN

Položaj v Zapadni Nemčiji

Zapadnonemška vlada je nedavno sklenila omejiti uvoz, ker je njena plačilna bilanca še vedno pasivna. V zvezi s tem bodo revidirali seznam blaga, ki ga je mogoče uvažati prosto, proti plačilu carine.

Zadnje čase govori ves evropski tisk o uspehih nemške zunanje trgovine. Te dni je posvetil temu vprašanju uvodnik milanski «23 ORE», ki je pokazal na nemški zgled, češ naj bi tudi Italija dosegla kaj več kot doslej. Glavna ovira da je v Italiji aparat, ki vodi zunanjo trgovino in ki je strokovno premalo sposoben. Nemci so v tem pogledu skoraj za vzor. Po drugi strani pa se nemški krogi pritožujejo, da jim od zunaj delajo ovire glede izvoza. Tako je zveza nemške industrije protestirala pri okupacijskih oblasteh, da njeni organi ovirajo nemški izvoz v vzhodne dežele.

Industrijska proizvodnja, ki je že dalj časa nad predvojnim povprečjem, še naprej narašča in je za oktober dosegla indeksno število 124 (povprečje 1936-100), nasproti 121 v septembru in 107 v avgustu. Injekcije poslednjih mesecev in dogodkov so očitne. Vendar še ni doseženo predvojno povprečje proizvodnje, računano na glavo prebivalca. Brezposelnost je še vedno veliko odprto vprašanje: v prvi polovici novembra se je število brezposelnih dvignilo za okrog 48.000 oseb, na 1.278.000 uradno registriranih nezaposlenih oseb.

Nemški tisk obravnava zadnje tedne obsežno vprašanje pomanjkanja deviz. Po izjavi gospodarskega ministra Erharda bodo oblasti delale na to, da povečajo izvoz in bolj na ta način, kakor z omejevanjem uvoza popravijo kritični položaj.

Pri preskrbi industrije s surovinami je bilo mnogo diskusije o pomanjkanju premoga. Topilnice in plavži so namreč zadnje mesece presegli doslej dovoljeno količino proizvodnje jekla, obenem pa je porurska kontrolna oblast zahtevala, da ostane na razpolago izvozu v inozemstvo isti kontingent premoga kakor poprej odn. celo nekaj večji. Na ta način bi prišla v težave nemška težka, avtomobilska in mehanična industrija. Primanjkuje tudi koksa in je bilo treba ponekod omejiti proizvodnjo plavžev. Vendar pa pričakujejo, da bo proizvodnja premoga v Porurju omogočila vzdržati sedanji tempo industrijske proizvodnje. Seveda računajo, da se bo nekaj znižal izvoz v inozemstvo.

ŠPORTNI DNEVNIK

Od nas vseh je odvisen uspeh!

Telovadni nastop 1. maja in priprave zanj

Največja telovadna manifestacija, ki je pri nas postala že tradicionalna, je telovadni nastop 1. maja.

Telovadni nastop 1. maja ni samo dogodek telovadnega odseka ali Zveze, ampak je mnogo obširnejša manifestacija, ki zajame vse naše množične organizacije, pri katerih ima telovadni odsek najvišjo funkcijo, ker mora skrbeti za vse priprave in organizirati sam nastop.

Prav zato je prvomajski nastop tudi ogledalo naših moči v organizacijah mladine in pionirjev, ki nam daje sliko števila članstva, njihove discipline in privrženosti lastnim organizacijam. Ta slika nam je letos pokazala velik porast v številu in boljšo kvaliteto od lanske.

Stevilo naših telovadcev in telovadk je v času od 1. maja 1949 do 1. maja 1950 dvakrat naraslo.

Pred nami je še večja in težja naloga, ker moramo s prostimi vajami v vseh kategorijah nastopati tako množično, da napolnimo telovadišče na stadionu.

Vaje morajo nastopajoči dobro znati in pravilno izvajati.

Edino ta dva pogoja lahko zagotovita popoln uspeh nastopa.

Zato moramo takoj začeti z učenjem vaj, če hočemo doseči zaželene uspehe.

Vaje za nastop so že sestavljene, komisija jih je ocenila in določila, katere od teh bodo na nastopu izvajajali.

Nam ostane ogromno delo, da se vaj naučimo sami, organiziramo dober vaditeljski zbor in da jih prenesemo med vse telovadce in telovadke.

Truditi se moramo, da uvrstimo med naše telovadce tudi one, ki so ostali ob strani

Povečati moramo število vaditeljev in vaditeljic, da bo vsaka vas in vsak naš kraj imel lastnega vaditelja.

Stevilo vaditeljev, ki pripravljajo letošnji nastop, je premalo, da bi zmoglo delo, ki je pred nami. Kot dokaz moram navesti, da je prvih deset požrtvovalnih vaditeljev porabilo v dveh mesecih 1299 ur za učenje vaj, ali poprečno 130 ur eden. Razumljivo je, da so to delo izvršili poleg svoje redne službe.

Potrebno bi bilo torej:

1. da se takoj prične z učenjem vaj in določijo redne telovadne ure, pri katerih se bodo učile proste vaje.

2. da se priredijo tečaji za vaditelje in vaditeljice, tako za deželo kakor za mesto

Delo zahteva požrtvovanja, toda cilj je prelep, da bi se mu odrekli. Tega se morajo zavedati vsi in se v čim večjem številu odzvati vabilu našega telovadnega odseka.

RAZVOJ ARHITEKTURE V SLOVENIJI

Razvoj arhitekture pri nas se odraža v ljudskem stavbarstvu, ki je pod vplivom glavnih tokov evropskega stavbarstva: romanse, gotike in bohotnega baroka, izoblikovalo marsikatere bisere. Povsod po Sloveniji so raztreseni spomeniki, od katerih je znana cerkev v Kostanjevici na Krki z romanskim portalom. Ohranjena je tudi romanska cerkev v Spitaliču pri Konjicah. Nad Ptujskim poljem se dviga na Ptujski gori masivna kopičasta gotska cerkev z oporniki in notranjostjo z vitkimi slopi. Ob križiščih in poteh so raztresena ljudska znamenja, zaščitna mesta zoper nesrečo.

Spomeniki tlačanske dobe so različne graščine po navadi zidane na gričih. Po slovenskih mestih (v Kranju, Skofji Loki, Ptuju, Novem mestu in Ljubljani) in tudi v manjših krajih so ohranjene znamenite baročne stavbe iz 17. in 18. stoletja, ki izdajajo včasih tudi svoj starejši izvor (gotika).

Večji razmah domačega stavbarstva se začenja pravzaprav od prve svetovne vojne. Že v stari Avstriji je arhitekt Fabiani, Goričan, po Sloveniji zidal hiše, kar ni bistveno vplivalo na sam razvoj arhitekture. Z ustanovitvijo univerze v Ljubljani in s prihodom arhitekta Ivana Vurnika in malo pozneje Jožefa Plečnika v Ljubljano se je položaj spremenil. Ta dva sta vzgojila nov kader arhitektov, ki tvori jedro sodobne generacije.

Vurnik, ki izhaja iz kiparske obrtniške družine, se je razvil v dekorativno smer oblikovanja. Iz te dobe so znani načrti za ljubljanski Tabor in različne stavbe (Gospodarska banka). Načrti enostanovanjskih in zložljivih hiš so sad njegove umetniške spreobrnitve k smotrnemu oblikovanju gradiva in izkoriščanju uporabnosti prostorov.

Jožef Plečnik, nedvomno največji arhitekt, ki ga premore ne samo naš narod, temveč tudi sedanji čas, izhaja kot Vurnik iz dunajske šole Otta Wagnerja in se je razvil v samostojnega oblikovalca gmote. Odlikuje ga višek estetske kritičnosti, neizčrpne oblikovalne fantazije, ki črpa iz organskih sestavin preteklosti in jih skladno sestavlja z modernimi izraznimi možnostmi gmote, tako da si je ustvaril klasičen stil. Globlje poznavanje gmote in njenega razvoja ga sili v mogočno in skladno oblikovanje stavbe, ki izraža svojo plastičnost in oblikovno učinkovitost. Umetni kamen v okras stene, leseni strop, lestenci in svetilke kot okrasje, ki ne moti ozračja, zunanjost stavbe od konzol, venčnih zidov, portalov in vrat pa tja do izdelanih kljuk, svetilk, stavbnih spomenikov in vrtne arhitekture, vse to so stavbne prvine, ki jih oblikuje originalno in bogato. Pri tem ni pozabil na opremo knjig in na hišno pohištvo.

Njegovo restavratorsko delo sega od praških Hradčanov in Lanyev do ljubljanskih trgov (Šentjakobski, Kongresni, Napoleonov ter Tivoli in pa St. Jernej v Siški) in notranjosti Ministrstva financ in Akademije znanosti. Mogočna je stavba Univerzitetne knjižnice v grobem kamnu in opeki. V celoto so zaokroženi mostovi ob Ljubljanici: Tromostovje, Cevljarski most, tržnica in zapornica. Na Ljubljanskem polju stoje Žale z monumentalnim vhodom, gomilami za mrliče in kapelami.

Ob načrtu za obnovitev Ljubljanskega gradu, ki žal stoji zapostavljen, se vrstijo načrti za prezidij Ljudske skupščine na Muzejskem trgu, Ljudsko skupščino z visoko kupolo v Tivoliju, Propileje na Kongresnem trgu pa tja do opere na Ajdovščini (pri Figovcu), predsedstva vlade in postajnega poslopja. Vse to umetnik snuje kljub visokim letom in je v glavnem že končano.

Tiho za trnovsko cerkvijo med drevjem, za staro kmečko hišico je paviljon umetnika, ki snuje neprenehoma in njegovo nevidno delo posega v dokaj neizrazito arhitekturo razvijajočega se mesta. Odlika tega usmerjenega razvoja Ljubljane je v najbolj estetski rešitvi problema tega tako neenakomerno zgrajenega mesta., kjer se prepletajo sledovi baroka, periferne hišice in raztresena moderna poslopja. Priznanje razvoja in izbiranje njegove najkvalitetnejše inačice sta dokaz načrtnosti kulturnega razvoja sedanje dobe. Prihodnost čaka na ostvaritev teh velikih načrtov, ki bodo ostali dokaz preroda naše kulture. Ravno stavbarstvu pripada kot najbolj izraziti umetnosti predstavniška vloga in je simbol vsevkupnih prizadevanj kulturnih in gmotnih ustvarjalnih sil časa in kraja.

MARIJAN OREL

Ljubljanski Tivoli v jesenskem razpoloženju.

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 1 1-32 - Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska - Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST